

Interreg

Współfinansowany przez
UNIE EUROPEJSKĄ
Kofinansiert von
der EUROPÄISCHEN UNION

Polska – Sachsen

Program współpracy Interreg Polska-Saksonia
2021-2027

Nr CCI	2021TC16RFCB017
Tytuł	Program Współpracy INTERREG Polska – Saksonia 2021-2027
Wersja	1.3
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	C(2022)6703
Data decyzji Komisji	2022-09-14
Regiony NUTS objęte programem	PL515 - Jeleniogórski PL432 - Zielonogórski DED2C - Bautzen DED2D - Görlitz
Komponent Interreg	Komponent A: CB Program zewnętrznej współpracy transgranicznej (EWT, IPA III – współpraca transgraniczna, ISWMR – współpraca transgraniczna)

Indeks skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Badania i rozwój
Covid-19	od ang. Coronavirus Disease 2019
CST	Centralny System Teleinformatyczny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FMP	Fundusz Małych Projektów
IK	Instytucja Krajowa
IZ	Instytucja Zarządzająca
KM	Komitet Monitorujący
KPO	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
KTZ	Kraje i terytoria zamorskie
LAU1	Local Administrative Unit poziom 1
MAB	Międzynarodowy Program "Człowiek i Biosfera" (od ang. Man and Biosphere – MAB)
NSZZ	Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (fr. Nomenclature des unités territoriales statistiques).
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PKB	Produkt Krajowy Brutto
RDPP	Rada Działalności Pożytku Publicznego
SUE RMB	Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego
SWOT	Technika heurystyczna służąca do porządkowania i analizy informacji (S trengths – silne strony, W eaknesses – słabe strony, O pportunities – szanse, okazje i T hreats – zagrożenia
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa (od ang. Trans-European Transport Networks)
UE	Unia Europejska
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (od ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
WKP	Wspólna koncepcja przyszłości dla niemiecko-polskiego obszaru powiązań – wizja 2030
WS	Wspólny Sekretariat
ZVON	Związek Transportu Górnych Łużyc i Dolnego Śląska (Zweckverband Verkehrsverbund Oberlausitz-Niederschlesien)

Spis treści

1. Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki	7
1.1. Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)	7
1.2. Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią	8
1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej	29
2. Priorytety	36
2.1. Priorytet 1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu	36
2.1.1. Cel szczegółowy: wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	36
2.1.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	36
2.1.3. Wskaźniki	38
2.1.4. Główne grupy docelowe	39
2.1.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	39
2.1.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	39
2.1.7. Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	39
2.2. Priorytet 2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę	41
2.2.1. Cel szczegółowy: 2.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	41

2.2.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	41
2.2.3. Wskaźniki.....	44
2.2.4. Główne grupy docelowe	46
2.2.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	46
2.2.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	46
2.2.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	47
2.2.8. Cel szczegółowy: 2.2. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych.....	48
2.2.9. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	48
2.2.10. Wskaźniki	52
2.2.11. Główne grupy docelowe	54
2.2.12. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	54
2.2.13. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych	54
2.2.14. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji.....	55
2.3. Priorytet 3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji	55
2.3.1. Cel szczegółowy: Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą.....	55
2.3.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego	56
2.3.3. Wskaźniki.....	59
2.3.4. Główne grupy docelowe	61
2.3.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych	61
2.3.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.....	61
2.3.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji	62
3. Plan finansowy	63

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata	63
3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	64
4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji.....	65
5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)	70
6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów	73
7. Przepisy wykonawcze.....	74
7.1. Instytucje Programu	74
7.2. Procedura utworzenia Wspólnego Sekretariatu	75
7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą (IZ) lub Komisję	76
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	78

1. Wspólna strategia Programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki

1.1. Obszar Programu (nie jest wymagane dla programów Interreg C)

Obszar wsparcia Programu obejmuje podregion jeleniogórski (NUTS3) województwa dolnośląskiego oraz powiat żarski (LAU1¹) (województwo lubuskie) po stronie polskiej, zaś po stronie niemieckiej – powiaty Bautzen i Görlitz (NUTS3) w Wolnym Kraju Związkowym Saksonia. Łączna powierzchnia obszaru objętego Programem (obszar wsparcia) wynosi 11 471 km².

Obszar wsparcia obejmuje trzy duże jednostki fizyczno-geograficzne: w części południowej są to Sudety, w części północno-zachodniej Niziny Sasko-Łużyckie, natomiast w części wschodniej jest to teren Nizin Środkowopolskich. Krajobraz obszaru jest zróżnicowany – po polskiej stronie od Karkonoszy na południu po równinne tereny Borów Dolnośląskich na północy. Podobny układ krajobrazu występuje po stronie niemieckiej – od Gór Łużyckich na południu po równinne tereny Nizin Sasko-Łużyckich.

Obszar charakteryzuje się licznymi naturalnymi siedliskami roślin i zwierząt. Położony na granicy Czech i Polski rejon Karkonoszy objęty jest ochroną w ramach rezerwatu biosfery. W północnej części Równiny Górnołużyckiej występują rozległe wrzosowiska i lasy. Na północ od Budziszyna rozciąga się obszar licznych niewielkich akwenów, torfowisk i podmokłych łąk. Teren ten jest także objęty ochroną w ramach rezerwatu biosfery. Na obszarze wsparcia znajduje się także położony po obu stronach granicy, wpisany na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO, Park Mużakowski/Muskauer Park.

Sieć osadniczą obszaru wsparcia tworzy zespół wzajemnie powiązanych jednostek osadniczych, bez wyraźnie wykształconego ośrodka centralnego. Rozmieszczenie miast jest dość nierównomierne. Ośrodki miejskie skoncentrowane są głównie w południowej części obszaru. Największymi miastami obszaru wsparcia są Jelenia Góra, Bautzen, Bolestawiec, Żary, Hoyerswerda oraz miasta bliźniacze Görlitz-Zgorzelec, które razem współtworzą jeden ważny ośrodek transgraniczny.

Oprócz miast bliźniaczych Görlitz-Zgorzelec, do ośrodków o znaczeniu regionalnym zaliczyć należy Jelenią Górę, Bautzen oraz Hoyerswerdę.

¹ Poziomy LAU1 (i LAU2) są poniżej (bardziej szczegółowe niż) NUTS3.

1.2. Wspólna strategia programu: Podsumowanie głównych wspólnych wyzwań z uwzględnieniem różnic i nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych, a także wspólnych potrzeb inwestycyjnych i komplementarności oraz synergii z innymi programami i instrumentami finansowania, wniosków z dotychczasowych doświadczeń oraz strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego, w przypadku gdy obszar objęty programem w całości lub w części jest objęty co najmniej jedną strategią

Demografia

W 2018 r. na obszarze wsparcia Programu mieszkało 1,2 mln osób. Obszar ma wyraźną tendencję do wyludniania się. W latach 2008-2018 ubyło 75,5 tys. osób, co stanowiło 5,9% ogółu populacji.

Ten niekorzystny kierunek zmian liczby ludności zaznacza się zarówno po stronie niemieckiej, jak i polskiej, choć po obu stronach granicy różna jest intensywność zjawiska. W części polskiej spadek liczby ludności jest mniejszy niż w saksońskiej. Ponadto na obszarze wsparcia obserwuje się niemal 2-krotnie wyższy spadek liczby mieszkańców na obszarach miejskich niż wiejskich. Ten niekorzystny trend utrzymuje się od wielu lat i był także widoczny w momencie przygotowywania Programu Polska-Saksonia 2014-2020.

Gęstość zaludnienia na obszarze wsparcia wynosiła w 2018 r. 106 osób na km². Jest to mniej niż średnia UE wynosząca 118 osób na km². Saksońska część obszaru była gęściej zaludniona – 123 osoby na km² niż część polska – 95 osób na km². Obie części obszaru charakteryzują się zdecydowanie niższą gęstością zaludnienia od gęstości zaludnienia regionów, do których przynależą (województw dolnośląskiego i lubuskiego oraz Wolnego Kraju Związkowego Saksonii). Wskazuje to na peryferyjność obszaru względem najistotniejszych regionalnych obszarów wzrostu, takich jak Legnica, Wrocław, Drezno i Lipsk.

W porównaniu z innymi obszarami europejskimi struktura wiekowa ludności obszaru wsparcia jest niekorzystna. Cechuje się ona wyższym udziałem ludności w wieku senioralnym, szczególnie po stronie saksońskiej. Zmiany liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2008-2018 potwierdzają postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Prognozuje się, że niekorzystne tendencje zmian demograficznych będą się nasilać do 2030 roku.

Pomimo korzystnych zmian salda migracji w latach 2008-2018, jego wartość w ujęciu średniorocznym pozostaje ujemna zarówno w skali całego obszaru wsparcia, jak i w poszczególnych jego częściach i kształtuje się poniżej średniej dla Unii Europejskiej. Relacje pomiędzy przyrostem naturalnym a saldem migracji są inne po obu stronach granicy. W części polskiej na ujemny bilans ludności podobny (ujemny) wpływ miały zarówno

przyrost naturalny, jak i saldo migracji. W saksońskiej części przyrost naturalny w zdecydowanie większym stopniu generował spadek liczby ludności niż saldo migracji.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze demografii należy:

- ograniczenie odpływu ludności w wieku produkcyjnym motywowanego względami ekonomicznymi.

Edukacja i rynek pracy

Struktury szkolnictwa oraz szkolenia zawodowego w Polsce i w Niemczech są różne. W Saksonii od wielu lat realizowany jest z powodzeniem dualny system kształcenia zawodowego. System dualny zwany też przemianym lub dwutorowym polega na nauce zawodu organizowanej przez pracodawcę oraz kształceniu ogólnym i teoretycznym w systemie szkolnym lub formach pozaszkolnych. Saksońska część obszaru wsparcia charakteryzuje się znacznie bardziej rozbudowaną siecią szkół zawodowych. Szkoły zawodowe w Saksonii prowadzą działalność w zakresie dualnego kształcenia zawodowego, zdobywania kwalifikacji i doskonalenia zawodowego.

W Polsce od 1 września 2019 r. wdrażana jest reforma szkolnictwa zawodowego, która ma na celu dalsze wsparcie i jeszcze ściślejsze powiązanie edukacji z rynkiem pracy. Dlatego oprócz prowadzonego od kilkunastu lat przygotowania zawodowego młodocianych pracowników realizowanego u pracodawcy, wprowadzono również, dla uczniów techników i branżowych szkół I stopnia niebędących młodocianymi pracownikami, staż uczniowski odbywany na podstawie umowy z pracodawcą. Uczestnictwo w stażach uczniowskich umożliwia uczniowi naukę zawodu w rzeczywistych warunkach pracy. Warto podkreślić, że w Polsce w roku szkolnym 2020/2021 odnotowano wyraźny wzrost odsetka uczniów, którzy wybrali zreformowane branżowe szkoły I stopnia (z 14,77% w rok przed reformą do 17,2%²).

Potencjał do współpracy transgranicznej jest widoczny w wymianie doświadczeń pomiędzy nauczycielami na temat projektowania lekcji oraz we wspólnych projektach uczniowskich.

W 2018 roku w powiatach tworzących polską część obszaru wsparcia funkcjonowały dwie uczelnie wyższe (Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze oraz Łużycka Szkoła Wyższa w powiecie żarskim) oraz trzy jednostki zamiejscowe wyższych uczelni. Oferta edukacyjna placówek szkolnictwa wyższego jedynie częściowo odpowiada liście zawodów poszukiwanych na obszarze wsparcia. Należy jednakże zauważyć, że w ramach dotychczasowej współpracy polsko-saksońskiej w zakresie edukacji podjęto szereg działań nakierowanych na lepsze uzgodnienie tych potrzeb, także w ramach wymiany transgranicznej.

Liczba miejsc w szkołach wyższych jest dwukrotnie większa w saksońskiej części obszaru wsparcia, choć w polskiej części mieszka o 110 tys. więcej osób, a także wyższy jest odsetek

² Dane Ministerstwa Edukacji i Nauki RP

osób w wieku przedprodukcyjnym. Skutkuje to znacznie niższą dostępnością wyższego wykształcenia w polskiej części obszaru wsparcia i związanym z tym wzmożonym odpływem polskiej młodzieży do ośrodków akademickich poza miejscem zamieszkania.

W 2017 r. na obszarze wsparcia Programu pracowało łącznie 407,2 tys. osób, z czego 129,8 tys. po polskiej stronie granicy i 277,4 po stronie niemieckiej. Występują znaczne różnice w odsetku pracujących w ogólnej liczbie ludności obszaru objętego pomocą. O ile w powiatach saksońskich pracujący stanowią 50% ludności, to w polskich powiatach odsetek ten jest znacznie niższy i wynosi średnio 22,45%.

Struktura zatrudnienia w obu krajach wygląda odmiennie. Kluczową różnicą jest względnie wysokie zatrudnienie w rolnictwie po stronie polskiej. Po stronie saksońskiej dominuje zatrudnienie w usługach, podczas gdy po stronie polskiej najliczniejszymi branżami są przemysł i budownictwo.

W grudniu 2018 roku na obszarze wsparcia Programu zarejestrowanych było łącznie 34,7 tys. bezrobotnych, w tym 16,5 tys. mężczyzn i 18,2 tys. kobiet. Stopa bezrobocia w saksońskiej części obszaru wsparcia wynosiła średnio 6,6%, co było wartością o 1 punkt procentowy wyższą niż średnia w Wolnym Kraju Związkowym Saksonii (5,6%). Poziom bezrobocia po stronie polskiej wyniósł 8,0%. Występowały przy tym duże różnice pomiędzy poszczególnymi polskimi powiatami.

W tym samym czasie 14,4 tys. osób mieszkających na obszarze wsparcia pozostawało bez pracy dłużej niż rok (bezrobocie długotrwałe). Odpowiada to 41,5% bezrobotnych. Po stronie saksońskiej bezrobociem długotrwałym było dotkniętych 46% bezrobotnych. Jedna trzecia z tych osób miała 55 lat lub więcej. Po stronie polskiej 36% bezrobotnych było dotkniętych bezrobociem długotrwałym, ale tylko 11,8% z nich należało do grupy wiekowej 55+.

Jeżeli chodzi o strukturę wykształcenia osób poszukujących pracy, w polskich powiatach większość stanowili bezrobotni o wykształceniu gimnazjalnym i niższym, natomiast w powiatach niemieckich osoby bez ukończonego wykształcenia wyższego.

Dodatkowym problemem dotyczącym rynku pracy, którego nie można lekceważyć, jest niedobór wykwalifikowanych pracowników. Szczególnie brakuje zawodowych kierowców i osób zajmujących się opieką nad tymi, którzy jej potrzebują.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze edukacji i rynku pracy należą:

- skuteczna odpowiedź na potrzeby transgranicznego rynku pracy,
- wzmocnienie współpracy transgranicznej pomiędzy podmiotami rynku pracy oraz szkołami prowadzącymi kształcenie zawodowe,
- wykorzystanie szans i możliwości wynikających m.in. ze zmian strukturalnych poprzez intensyfikację współpracy w dziedzinach gospodarki, nauki i edukacji w celu pozyskania wykwalifikowanych pracowników, a także przeciwdziałania odpływowi młodzieży z obszaru wsparcia.

Gospodarka

W 2016 roku poziom PKB na jednego mieszkańca obszaru wsparcia, biorąc pod uwagę różnice w kosztach utrzymania, stanowił około 67% średniej w Unii Europejskiej. Wartość ta przedstawia średnią dla dwóch części obszaru wsparcia znacznie różniących się między sobą. Po stronie niemieckiej poziom PKB był około półtora razy większy niż po stronie polskiej. Niemniej jednak obie wartości są znacznie poniżej analogicznych średnich regionalnych, jak i krajowych.

Po stronie polskiej różnica w stosunku do średniej krajowej jest mniejsza niż w stosunku do średniej regionalnej gdyż województwo dolnośląskie znajduje się w czołówce gospodarczej regionów Polski. Mamy więc tutaj do czynienia z peryferiami regionu o relatywnie wysokim poziomie gospodarczym na tle kraju (z wyłączeniem powiatu żarskiego stanowiącego część woj. lubuskiego). Natomiast po stronie saksońskiej jest to peryferyjny obszar peryferyjnego regionu kraju.

Obszar wsparcia charakteryzuje się nierównomiernym rozłożeniem poziomu aktywności gospodarczej. Znaczna jej część ogranicza się do kilku lokalizacji, w których znajdują się zakłady produkcyjne lub oddziały globalnych producentów mających istotne, aczkolwiek z góry określone, miejsce w łańcuchu produkcyjnym tych korporacji. Jakkolwiek działalność ta cechuje się dużą konkurencyjnością, nawet w skali globalnej, to jednak kluczowe decyzje oraz know-how generowane są w dużej mierze poza obszarem wsparcia.

Jednocześnie, w niektórych sektorach obszar wsparcia ma przewagi konkurencyjne wynikające z jego położenia. Widoczne są one zarówno w sektorach przemysłowych: surowce, energetyka, budownictwo, jak i w usługach – turystyce.

Należy jednak pamiętać, że cały obszar wsparcia stoi w obliczu zmian strukturalnych. 3 lipca 2020 r. została uchwalona w Niemczech Ustawa o ograniczeniu i zakończeniu produkcji energii z węgla. Ustawa weszła w życie 14 sierpnia 2020 r. Przewiduje ona stopniowe ograniczanie wytwarzania energii elektrycznej z węgla i całkowite zakończenie takiego sposobu jej produkcji najpóźniej do końca 2038 roku.

Zatwierdzona w lutym 2021 r. „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” przewiduje redukcję udziału węgla w produkcji energii elektrycznej do poziomu ok. 11%-28% w 2040 r., przy zagwarantowaniu warunków bezpieczeństwa elektroenergetycznego. Zmniejszenie roli węgla na rzecz technologii nisko- i zeroemisyjnych przewidywane jest również w ciepłownictwie systemowym i ogrzewnictwie indywidualnym. Z kolei zgodnie z Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji dla Dolnego Śląska – obszarem wymagającym wsparcia w tym zakresie jest powiat zgorzelecki. Zagłębie turowskie obecnie odpowiedzialne jest za ok. 4% rocznej produkcji energii w Polsce. W przemyśle węglowym w Kopalni i Elektrowni Turów zatrudnionych jest ok. 3,5 tys. pracowników, a pośrednio zakłady te oddziałują na tysiące mieszkańców powiatu zgorzeleckiego.

Zmiany związane z ograniczeniem i zakończeniem wydobycia węgla będą skutkowały szeregiem podobnych wyzwań i szans po obu stronach granicy. W tym kontekście stanowią

okazję do wypracowania wspólnych rozwiązań w ramach kooperacji i wykorzystania synergii wynikających z bliskości i wspólnych kontaktów oraz współzależności obszarów.

Istotnym aspektem polsko-saksońskiej transgranicznej współpracy jest współpraca badawczo-rozwojowa. Działania na rzecz B+R stanowią kontynuację rozwoju systemu edukacji oraz szkolnictwa wyższego. Uzupełniając je tworzą pomost pomiędzy nauką a gospodarką. Priorytetowe kierunki polsko-saksońskiej współpracy B+R obejmują zagadnienia takie jak: zdrowie, elektromobilność, informatyka, zrównoważona gospodarka, transformacja cyfrowa i wspólne projekty dedykowane przedsiębiorstwom innowacyjnym.

Pomimo zbliżonego poziomu potencjału ludzkiego, poziom wydatków na prowadzenie prac B+R po obu stronach granicy jest drastycznie różny. Nawet po uwzględnieniu parytetu siły nabywczej pieniądza wynosi dla obszaru saksońskiego 4,1 % PKB, podczas gdy w województwie dolnośląskim nakłady te są znacznie mniejsze i wynoszą zaledwie nieco powyżej 0,9%. Różnice występują także na poziomie danych dotyczących udziału osób zatrudnionych w sektorze B+R w populacji aktywnej zawodowo. Po stronie niemieckiej sięga on prawie 3%, natomiast w woj. dolnośląskim wynosi nieco ponad 1,4%, z czego większość (0,9%) pracuje w sektorze szkolnictwa wyższego. Oczywiście wpływ na te zmienne mają duże ośrodki akademickie znajdujące się poza obszarem wsparcia – we Wrocławiu i Dreźnie. Po stronie saksońskiej istotnymi w sektorze B+R są wyższa szkoła w Zittau-Görlitz (Hochschule Zittau/Görlitz) i istniejące instytucje badawcze (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt – Standort Zittau, Fraunhofer-Institut für Werkzeugmaschinen und Umformtechnik IWU-Zittau, Center for Advanced Systems Understanding CASUS Görlitz). Ponadto w przyszłości planowana jest kolejna duża placówka badawcza w saksońskich Łużycach.

Ważnym elementem dla rozwoju potencjału innowacyjnego są funkcjonujące w obszarze wsparcia organizacje otoczenia biznesu oraz instytucje takie jak agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, izby gospodarcze, parki technologiczne i przemysłowe, centra technologii i innowacji, fundacje i inne organizacje przedsiębiorców.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze gospodarczej należą:

- wykorzystanie istniejącego potencjału gospodarczego do tworzenia warunków dla pogłębienia współpracy pomiędzy instytucjami różnego rodzaju (w szczególności przedsiębiorstw oraz uczelni i instytucji edukacyjnych, akademickich i badawczych),
- wykorzystanie szans i możliwości wynikających ze zmian strukturalnych w celu wzmocnienia obszaru wsparcia.

Środowisko przyrodnicze i zmiany klimatu

Obszar wsparcia jest bogaty w zasoby środowiska i charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną oraz walorami zróżnicowanego krajobrazu. Krajobraz obszaru po obu stronach granicy kształtują lasy. Powierzchnia lasów na obszarze wsparcia Programu wynosi ok. 409 500 ha, co odpowiada lesistości na poziomie ok. 36%. Obszary chronione zajmują po stronie polskiej największe powierzchnie w północnej i południowej, a także wschodniej

części obszaru wsparcia, natomiast po stronie niemieckiej są one w istotnym stopniu skupione w części centralnej. Łącznie obszary chronione zajmują powierzchnię 7 794,4 km².

Na obszarze objętym wsparciem, w Sudetach Zachodnich, przy polsko-czeskiej granicy znajduje się Karkonoski Park Narodowy. Park zajmuje powierzchnię 5575 ha i obejmuje szczytowe partie Karkonoszy z najwyższym szczytem Śnieżką. Park jest częścią rezerwatu biosfery UNESCO „Człowiek i biosfera” (MAB)³.

Po polskiej stronie obszaru znajduje się 29 rezerwatów przyrody zlokalizowanych przede wszystkim w północnej i południowej części obszaru. Największym z nich jest rezerwat Torfowiska Doliny Izery (529,36 ha), gdzie celem ochrony jest kompleks torfowisk typu wysokiego i przejściowego wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze.

Po stronie niemieckiej znajduje się 41 rezerwatów przyrody, głównie w centralnej i zachodniej części obszaru wsparcia. Największą powierzchnię (ok. 30 000 ha) zajmuje rezerwat Górnołużyskie Wrzosowiska i Stawy (Oberlausitzer Heide-und Teichlandschaft), który jest zarazem rezerwatem Biosfery (MAB). Rezerwat przyrody i strefa buforowa stanowiąca strefę ochronną rezerwatu, w której prowadzi się gospodarkę zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju, stanowią największy obszar ochronny o powierzchni 13 732 ha.

Ponadto na obszarze wsparcia zlokalizowanych jest 9 obszarów chronionego krajobrazu, w których objęto ochroną tereny cenione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. Po obu stronach granicy zlokalizowane są obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Działalność człowieka w minionych dziesięcioleciach zasadniczo przyczyniła się do poważnych ingerencji w przyrodę oraz krajobraz i doprowadziła do degradacji części środowiska obszaru wsparcia. Konsekwencją tej działalności są stare obiekty przemysłowe, zwałowiska, hałdy, wyrobiska, tereny dawnych poligonów wojskowych, a także tereny, które na skutek niewłaściwej gospodarki rolnej utraciły swoje wartości. Największy udział w degradacji powierzchni ziemi ma działalność związana z odkrywkowym wydobyciem węgla brunatnego. Największe dawne, ale także obecnie czynne obszary wydobywcze w niemieckiej części obszaru wsparcia znajdują się w okolicach miejscowości Boxberg, a po polskiej w okolicach Bogatyni. Obszary te związane są z działalnością elektrowni Boxberg i Turów.

Współpracę utrudnia niekompatybilność niemieckich i polskich systemów ochrony przyrody i środowiska oraz odmienne wymagania prawne i standardy oceny w tym zakresie. Brak pełnej informacji przyrodniczej oraz inwentaryzacji i udokumentowania lokalizacji gatunków chronionych oraz siedlisk cennych przyrodniczo sprawiają, że mogą zostać popełnione błędy

³ Celem programu "Człowiek i Biosfera" (MAB) jest kreowanie zrównoważonych relacji między ludźmi i biosferą, zaś metodą realizacji tego zamierzenia jest tworzenie międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery.

przy lokalizacji różnego rodzaju inwestycji, powodujące zniszczenie lub fragmentację siedlisk zasługujących na ochronę.

Jednymi z ważniejszych zadań w zakresie środowiska naturalnego jest współpraca w obszarze gospodarki odpadami. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest jednym z nadrzędnych priorytetów przekrojowych różnych rodzajów wsparcia polityki spójności UE. Ponieważ współpraca transgraniczna jest jednym z kierunków transformacji gospodarki UE do gospodarki o obiegu zamkniętym, skuteczna wymiana dobrych praktyk, technologii, innowacji i modeli konsumpcji będzie jednym z celów projektów Programu.

Obszar wsparcia ma ogromny potencjał w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła ze źródeł odnawialnych, takich jak energia słoneczna, geotermalna, energia wodna i wiatrowa, a także energia geotermalna przypowierzchniowa. W Saksonii ważną rolę odgrywa także biogaz. W kontekście decyzji Niemiec o rezygnacji z węgla w produkcji energii elektrycznej najpóźniej do 2038 r. i planów wynikających z Polityki energetycznej Polski do 2040 r, transformacja energetyczna staje się istotną kwestią. Równie ważne są inicjatywy mające na celu zmianę zachowań ludności w celu zmniejszenia zużycia energii.

Program odpowie na potrzeby wynikające z nadchodzących zmian strukturalnych, w tym dotyczące m.in. odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej, innowacyjnych technologii energetycznych. Działania te będą ukierunkowane na wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu, zakładającego osiągnięcie przez UE neutralności klimatycznej do 2050 roku.

Poważnym zagadnieniem dotyczącym obszaru wsparcia są negatywne konsekwencje globalnych zmian klimatycznych. Ich skutkiem są okresy susz i niedoborów wody, a ekstrema temperaturowe zwiększają nasilenie pożarów. Jednocześnie, gwałtowne zjawiska pogodowe, np. silne burze z wichurami, sprzyjają podtopieniom. Jednakże głównym zagrożeniem związanym ze zmianami klimatu jest coraz częstsze występowanie okresów gorących i suchych, na które nakładają się takie ekstremalne zdarzenia, jak ulewne deszcze i burze. Wzajemna współpraca jest niezbędna do osiągnięcia efektu skali wobec łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu.

Podejmowane w Polsce i w Niemczech działania adaptacyjne obejmują także miejską politykę przestrzenną uwzględniającą zmiany klimatu. Dlatego też w ramach Programu zostaną podjęte działania związane z polityką przestrzenną.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze środowiska i zmian klimatu należą m.in.:

- przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego, edukacja i poprawa świadomości ekologicznej w celu oszczędności zasobów oraz zachowania przyrody i krajobrazu dla przyszłych pokoleń,
- konsekwencje zmian klimatycznych w postaci zjawisk o charakterze gwałtownym oraz klęsk żywiołowych oraz konieczność dostosowania sposobów działania służb interwencyjnych do właściwej reakcji wobec takich zjawisk.

Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Obszar wsparcia Programu cechuje się bogatym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym. Na czoło dziedzictwa kulturowego obszaru wsparcia wysuwają się obiekty wpisane na listę UNESCO: Kościół Pokoju w Jaworze oraz, znajdujący się po obu stronach Nysy Łużyckiej w powiatach Görlitz i żarskim, Park Mużakowski. Ponadgraniczny charakter ma również występujący po obu stronach granicy unikalny typ domu przystupowego łączącego wewnątrz kilka rodzajów konstrukcji. Kilkadziesiąt przykładów domu przystupowego wpisano do polskiego rejestru zabytków i saksońskiej listy zabytków kultury. Interesujące są historyczne centra obu powiatowych miast niemieckich obszaru wsparcia: Bautzen i Görlitz, a także Zittau. Wystarczy wspomnieć, że w samym Görlitz jest 4000 zabytków kultury. Ciekawa jest miejscowość Herrnhut, posiadająca niepowtarzalną architekturę i układ urbanistyczny. Do dziedzictwa kulturowego zaliczyć należy także zespoły klasztorne cysterek St. Marienstern i St. Marienthal oraz świątynię Wang, znajdujące się na szlaku kulturowym Via Sacra.

Ciekawą inicjatywą są szlaki kulturowe nawiązujące do dziedzictwa kulturowego, takie jak Via Regia i Via Sacra, a także przebiegający przez Jawor i dalej skrajem Pogórza Kaczawskiego Euroregionalny Szlak Rowerowy ER-4 Drezno-Wrocław (Szlak Średniowiecznych Miast). Wykorzystaniu dziedzictwa sprzyja również gęstość szlaków turystycznych. Pomimo że gęstość szlaków rowerowych w województwie dolnośląskim jest wyższa o ponad 1/3 niż średnia krajowa, sieć ta w polskiej części obszaru wsparcia jest mniej gęsta niż w części niemieckiej. Trasy rowerowe po obu stronach stanowić mogą załączek rozwoju wspólnej sieci szlaków i jej wspólnego marketingu.

Atrakcją obszaru wsparcia jest dziedzictwo kulturowe rdzennych Serbołużyczan, których uznaje się w Niemczech za mniejszość narodową. W Niemiecko-Serbołużyckim Teatrze Ludowym w Bautzen – jedynym w Niemczech dwukulturowym teatrze – regularnie odbywają się przedstawienia w języku niemieckim i serbołużyckim. Górne Łużyce charakteryzują się wpływami różnych kultur: czeskiej, śląskiej, saksońskiej i łużyckiej. Wiedza o dziedzictwie kulturowym, jakkolwiek wspierana przez liczne inicjatywy lokalne, wydaje się jednak wciąż ograniczona – szczególnie po polskiej stronie obszaru wsparcia.

Ochrona i renowacja obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na obszarze wsparcia ma ogromne znaczenie zarówno dla gospodarki, jak i społeczeństwa. Szersze działania marketingowe mogą pomóc nie tylko w promowaniu świadomości regionalnej, ale także w opracowywaniu oryginalnych ofert w celu zwiększenia zainteresowania wspólnym regionem.

Turystyka oraz jej infrastruktura koncentrują się jedynie na części obszaru wsparcia. Po stronie polskiej są to Sudety, po stronie saksońskiej Góry Żytawskie i ośrodki miejskie oraz położony po obu stronach granicy Park Mużakowski oraz Geopark Łuk Mużakowa (oba wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO). Poszerzenie oferty turystycznej i kulturalnej w rzadziej odwiedzanych częściach obszaru, ich usieciowienie (także transgraniczne) z ofertami w subregionach bardziej aktywnych turystycznie przy

jednoczesnych działaniach marketingowych może zarówno stymulować te subregiony jak i wzmacniać rozwój całego obszaru wsparcia.

Według dostępnych danych (2016) liczba turystów odwiedzających obszar wsparcia i korzystających z noclegów wyniosła ponad 1,7 mln, mając tendencję do dość szybkiego wzrostu (prawie 20% w okresie 2012-2016). Wzrost ten jest jeszcze bardziej spektakularny, gdy weźmiemy pod uwagę stronę polską, gdzie w okresie 4 lat liczba turystów wzrosła ogółem o 30% (do 1,02 mln), a w niektórych powiatach nawet o ponad 100%. Przypisać to jednak należy efektowi niskiej bazy wyjściowej, wynikającemu z początkowej niskiej popularności tych powiatów jako destynacji turystycznej. Z drugiej strony spektakularne przyrosty wskazują na istniejący potencjał turystyczny obszarów dotychczas mniej odwiedzanych, do którego wykorzystania konieczne są inwestycje i odpowiednia kompleksowa oferta.

Wprowadzone w wyniku Covid-19 obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne mocno uderzyły w obszar wsparcia, zwłaszcza że turystyka i kultura stanowią istotną część gospodarki regionalnej. Ekonomiczne i społeczne skutki nałożonych ograniczeń w podróżowaniu, a także spadek zaufania turystów i miejscowej ludności dotknęły zwłaszcza regiony najbardziej uzależnione od turystyki i hotelarstwa. W okresie pandemii turystyka w obszarze wsparcia była momentami całkowicie wstrzymana.

Jednocześnie w związku z pandemią można dostrzec nowe trendy w zachowaniach podróżniczych i uczestnictwie w wydarzeniach kulturalnych, takich jak turystyka indywidualna, wybór pobliskich lub mniej znanych destynacji oraz rosnące zainteresowanie zarówno aktywnością na świeżym powietrzu, jak i ofertami cyfrowymi. Oferty te mogą stanowić szansę dla rozwoju obszaru, co może mieć pozytywny wpływ na strukturę gospodarczą i społeczną.

Do największych wspólnych wyzwań w obszarze natury i kultury oraz turystyki należą m.in.:

- ochrona, waloryzacja i promocja dóbr kultury (materialnej i niematerialnej) oraz przyrody dla rozwoju turystyki i promocji wzrostu gospodarczego i stabilności społecznej obszaru wsparcia (w tym dywersyfikacji lokalnych struktur gospodarczych).

Transport i komunikacja

Obszar wsparcia Programu posiada korzystne położenie na przebiegu głównych szlaków transportowych w relacji wschód-zachód. Autostrada A4, która jest częścią sieci bazowej Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), łączy środkowe Niemcy z południową Polską. Infrastruktura drogowa na obszarze wsparcia (układ i gęstość sieci dróg) jest dobrze rozwinięta. Drogi łączą system osadniczy obszaru i jego główne węzły komunikacyjne, do których zalicza się Jelenią Górę, Görlitz, Bautzen, Zittau, Hoyerswerdę, Bolesławiec, Bogatynię i Żary. Wśród mankamentów drogowego systemu transportowego należy wskazać

zły stan techniczny autostrad A4 i A18, a także słabo rozwinięte połączenia północ-południe po stronie niemieckiej.

Dodatkowym atutem obszaru wsparcia jest położenie w pobliżu międzynarodowych portów lotniczych we Wrocławiu, Dreźnie, a także w Berlinie.

Dostępność infrastruktury kolejowej jest ograniczona pod względem przepustowości i wydajności. Problemem jest także zbyt mała liczba zelektryfikowanych linii kolejowych w tym, w szczególności brak elektryfikacji linii Drezno - Görlitz. Dodatkowym problemem wpływającym na mniejszą integrację kolejową jest różnica w zasilaniu trakcji kolejowej po polskiej i niemieckiej stronie obszaru.

Wewnętrzna dostępność w transporcie kolejowym pomiędzy istotnymi ośrodkami miejskimi jest lepsza w saksońskiej części obszaru wsparcia niż w części polskiej. W niemieckiej części dla większości relacji pomiędzy miastami liczba połączeń ogółem jest względnie duża (ok. 30 par pociągów w interwałach czasowych co 30 minut), w tym znaczny udział stanowią połączenia bezpośrednie. W polskiej części obszaru aż do trzech miast, stanowiących ważne ośrodki miejskie o znaczeniu lokalnym (Lwówek Śląski, Złotoryja i Bogatynia), nie kursują pociągi osobowe.

Problemem są także transgraniczne połączenia autobusowe, których sieć nie jest wystarczająco rozwinięta i ogranicza się do komunikacji miejskiej pomiędzy Görlitz i Zgorzelcem, Zittau i Bogatynią oraz jednego połączenia czesko-niemiecko-polskiego.

Należy zwrócić uwagę, iż na obszarze wsparcia oferowany jest przez Związek Transportu Górnych Łużyc i Dolnego Śląska (ZVON) całodzienny bilet EURO-NYSA-TICKET. Uprawnia on do nieograniczonej liczby przejazdów na pograniczu polsko-czesko-niemieckim, integrując transport kolejowy i autobusowy. Ostatnio oferta ta została znacząco rozbudowana poprzez wprowadzenie biletów wielodniowych oraz nowych zasad dla małych grup. Wspólny bilet łączy miejscowości po stronie saksońskiej, czeskiej i polskiej (np. Jelenia Góra, Bolesławiec, Zgorzelec, Zittau, Görlitz, Kromlau, Bad Muskau, Liberec, Česká Lipa). Niestety wspólny bilet obejmuje tylko część obszaru wsparcia. Ograniczona jest więc możliwość jego wykorzystania, np. do budowania kompleksowej oferty zwiedzania miejsc atrakcyjnych turystycznie.

Realizacja projektów dotyczących transportu na obszarze wsparcia powinna uwzględniać aspekty środowiskowe, w tym także wykorzystanie ekologicznych napędów w komunikacji miejskiej.

Do najważniejszych wspólnych wyzwań w sferze transportu i komunikacji należą m.in.:

- promocja i kształtowanie warunków dla rozwoju transgranicznego transportu publicznego oraz tworzenia wspólnych ofert transportowych na obszarze wsparcia.

Współpraca transgraniczna instytucji i mieszkańców

Nadrzędnym celem programów współpracy transgranicznej jest budowanie trwałych więzi społecznych ponad granicami w jak największej liczbie dziedzin. Współpraca służy także wymianie doświadczeń i dobrych praktyk. Tym samym wzmacnia ona potencjał instytucji

i samorządów w zakresie mechanizmów wspierania rozwoju regionalnego. Bliska współpraca jednostek odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, jak również podmiotów odpowiedzialnych za rozwój regionalny przyczynia się do harmonijnego rozwoju obszarów przygranicznych.

Wykonana w 2019 roku Ewaluacja wpływu wdrażanej interwencji na realizację celów szczegółowych Programu Polska-Saksonia 2014-2020 wskazała szereg powiązań jednostek samorządu terytorialnego w realizacji projektów. 38 jednostek samorządu terytorialnego współpracowało i współpracuje ze sobą w ramach Programu. Współpraca ta ma zazwyczaj charakter projektowy, ale także przyczynia się do inicjowania także innych wspólnych przedsięwzięć i przybiera charakter mniej sformalizowany.

Należy też wspomnieć o powstałym w 1991 roku Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa. Od początku swojej działalności wspiera on wspólne polsko-niemieckie inicjatywy służące poprawie standardu życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu, poprawie stanu środowiska przyrodniczego dawnego "Czarnego trójkąta Europy". Działania Euroregionu służą nawiązywaniu kontaktów i partnerstw, wzmacnianiu świadomości regionalnej itp. W kolejnych edycjach programów Interreg pomiędzy Polską i Saksonią w ramach mechanizmu projektów parasolowych Euroregion udzielał wsparcia małym projektom transgranicznym. Wiele takich projektów było skierowanych bezpośrednio do mieszkańców obszaru wsparcia i pozwoliło pogłębić kontakty po polskiej i saksońskiej stronie obszaru oraz zbudować i wzmocnić ich wspólną tożsamość. Budowane w projektach partnerstwa są stabilne i trwałe.

Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr jest również aktywny w polskiej części obszaru wsparcia.

We współpracę transgraniczną zaangażowanych jest – oprócz wcześniej wymienionych jednostek samorządu terytorialnego – także szereg innych podmiotów. Należą do nich m.in. jednostki naukowe, organizacje trzeciego sektora – fundacje i stowarzyszenia, jednostki policji i organy wymiaru sprawiedliwości, nadleśnictwa i parki narodowe, parafie oraz firmy prywatne.

Do największych wspólnych wyzwań w sferze współpracy instytucji i mieszkańców Pogranicza należą:

- Integracja społeczna i spójność obszaru objętego pomocą.

Wybór głównych obszarów interwencji

Wyżej wspomniane najważniejsze wspólne wyzwania i problemy, ale i szanse i możliwości stanowią podstawę interwencji Programu w latach 2021-2027. Są one ujęte w następujące priorytety:

1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

Obszar ten realizuje założenia drugiego celu polityki UE: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz

odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej. Program będzie wspierał realizację:

- celu szczegółowego czwartego – Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego;

2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę

Obszar ten realizuje założenia czwartego celu polityki UE: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych. Program będzie wspierał realizację dwóch celów szczegółowych:

- celu drugiego – Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online oraz
- celu szóstego – Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych;

3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji

Obszar ten realizuje założenia celu specyficznego Interreg: Lepsze zarządzanie współpracą.

Program będzie wspierał realizację:

- działania szóstego – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą (działanie f).

Zasady horyzontalne w tym Karta Praw Podstawowych UE, zapewnienie równości płci, niedyskryminacja i zapewnienie dostępności oraz zasada zrównoważonego rozwoju, będą stosowane we wszystkich priorytetach na każdym z etapów realizacji Programu, od jego przygotowania, przez wdrażanie, po ewaluację.

Zapewnienie równości szans kobiet i mężczyzn oraz zapobieganie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną jest kluczową zasadą na każdym etapie realizacji Programu.

Wszystkie podmioty uczestniczące w Programie, zarówno instytucje programowe, wnioskodawcy i beneficjenci, są zobowiązane do stosowania zasady równych szans

i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Na podobnych zasadach będzie realizowana zasada zrównoważonego rozwoju – jako cel przekrojowy we wszystkich priorytetach Programu.

W ramach programu promuje się stosowanie w projektach zrównoważonych zamówień publicznych oraz kryteriów jakościowych i cyklu życia produktu. Beneficjenci będą zachęceni do stosowania kryteriów jakościowych i cyklu życia produktu. W razie potrzeby mogą liczyć na wsparcie ze strony instytucji programu.

Tam gdzie to możliwe, aspekty środowiskowe, społeczne oraz innowacyjność powinny zostać ujęte w procedurach zamówień publicznych.

Doświadczenia wykorzystane w przygotowywaniu Programu

Program jest oparty na doświadczeniach poprzednich edycji, a także na analizach i opracowaniach dotyczących współpracy transgranicznej. Są to w szczególności m.in.:

- Analiza społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia Programu Polska-Saksonia 2021-2027,
- wykonana w r. 2020 analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń rozwojowych obszaru Pogranicza,
- doświadczenia z realizacji programów współpracy transgranicznej pomiędzy Polską i Saksonią w latach 2007-2013 oraz 2014-2020,
- wyniki ewaluacji obecnego i poprzednich edycji Programu,
- Border Orientation Paper dla polsko-niemieckiego pogranicza (Komisja Europejska, maj 2018),
- Wspólna koncepcja przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiazań – wizja 2030 (WKP 2030),
- inne programy UE obecnie realizowane na obszarze objętym pomocą,
- efekty projektu „Smart Integration” zrealizowanego w ramach Programu Współpracy Interreg Polska – Saksonia 2014-2020,
- wyniki ankiet z obecnymi beneficjentami i beneficjentami potencjalnymi nt. najważniejszych i najpotrzebniejszych obszarów wsparcia Programu współpracy transgranicznej Polska-Saksonia 2021-2027.

Na początku prac nad programem została powołana polsko-niemiecka grupa robocza, w skład której weszli przedstawiciele Instytucji Zarządzającej i Instytucji Krajowej, przedstawiciele polskich urzędów marszałkowskich i saksońskich ministerstw, partnerzy gospodarczy i społeczni, organizacje pozarządowe oraz przedstawiciele Euroregionu Nysa. Grupa robocza aktywnie uczestniczy w pracach nad przygotowaniem Programu.

W pierwszej kolejności została szczegółowo opisana sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru wsparcia oraz przeanalizowano jego potrzeby i wymagania.

Analiza społeczno-ekonomiczna podkreśla istniejące bogactwo dziedzictwa naturalnego oraz materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego obszaru. Zasób ten wymaga jednak dalszej ochrony, promocji i zrównoważonego wykorzystywania turystycznego. W Analizie zwrócono uwagę na konieczność dostosowania do zmian klimatycznych, zapobiegania ryzykom i zwiększania odporności na klęski żywiołowe oraz poprawę dostępu do kształcenia i szkoleń. Wreszcie, opracowanie kładzie nacisk na konieczność dalszego rozwoju współpracy polsko-saksońskiej. Istotne jest, aby równocześnie odbywała się ona odgórnie (tj. na poziomie administracji rządowej i samorządowej) oraz oddolnie (tj. na poziomie organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych, instytucji kultury i in.). Połączenie tych dwóch form współdziałania powinno budować trwałe więzi wśród mieszkańców Pogranicza.

Na podstawie analizy społeczno-ekonomicznej grupa robocza zidentyfikowała i szczegółowo oceniła wszystkie mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia obszaru wsparcia. Wyniki analizy SWOT zaowocowały określeniem głównych problemów i celów obszaru (drzewa problemów/celów), które z kolei stanowiły istotną podstawę logiki interwencji Programu.

Lista wspólnych wyzwań rozwojowych obszaru wsparcia jest zróżnicowana i długa. Jednakże, mając na uwadze ograniczony budżet Programu, grupa robocza wybrała trzy najistotniejsze obszary odpowiadające celom polityki UE oraz celom Interreg. Są to obszary, które dotyczą całego Pogranicza, a wskazane wyzwania mogą być rozwiązane tylko w polsko-saksońskim partnerstwie. Wybrane priorytety koncentrują się na obszarach, dla których dostęp do finansowania z innych źródeł jest utrudniony. Jednocześnie wybierając je dążono do uniknięcia powielania form wsparcia, które mogą być oferowane w ramach programów regionalnych i krajowych.

Podstawę dla opracowania Programu stanowiły również doświadczenia w realizacji programu współpracy transgranicznej pomiędzy Polską i Saksonią w latach 2007-2013 oraz 2014-2020, w tym także wyniki ewaluacji tych programów.

Ze względu na duże zainteresowanie oraz pozytywne efekty realizacji Funduszu Małych Projektów w poprzednich edycjach programu, ta forma współpracy będzie kontynuowana w obecnym Programie.

Spójność względem dokumentów strategicznych

Program jest zgodny z odpowiednimi strategiami rozwoju regionalnego polskiej części obszaru wsparcia: Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030. W części saksońskiej Program jest zgodny z: aktualnym Planem Rozwoju Wolnego Kraju Związkowego Saksonii, Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wolnego Kraju Związkowego Saksonii 2018, Strategią na rzecz umiejętności 2030 Wolnego Kraju Związkowego Saksonii oraz Strategią Turystyczną Saksonii 2025.

Komplementarność i synergia działań Programu z innymi instrumentami i programami

Działania podejmowane w Programie będą spójne ze wsparciem regionalnych programów realizowanych w ramach Polityki Spójności – programu Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska 2021-2027, programu Funduszy Europejskich Województwa Lubuskiego 2021-2027, Programu Operacyjnego Wolnego Kraju Związkowego Saksonii (EFRR), Operacyjnego Programu Saksonia ESF+ na lata 2021-2027 oraz wybranych programów krajowych. Program będzie także spójny z Programem Współpracy Transgranicznej Interreg Czechy-Polska na lata 2021-2027, Programem Współpracy Transgranicznej Interreg Saksonia-Czechy na lata 2021-2027 oraz Programem Współpracy Interreg Brandenburgia-Polska 2021-2027.

Działania Programu będą także komplementarne i synergiczne w stosunku do inwestycji planowanych w Krajowych Planach Odbudowy i Zwiększania Odporności Polski i Niemiec.

Komplementarność z działaniami realizowanymi w programach transgranicznych

Programy Interreg realizowane na pograniczu polsko-niemieckim wspierają współpracę i realizację wspólnych inicjatyw na całej granicy. Wsparcie to będzie realizowane poprzez wspólne międzyprogramowe warsztaty, konferencje, wspólne doradztwo i wymianę doświadczeń między projektami realizowanymi w ramach poszczególnych polsko-niemieckich programów współpracy w porównywalnej tematyce oraz poprzez kapitalizację ich efektów.

Działania realizowane w priorytecie 1. Programu będą wzmacniać i/lub będą wzmacniane przez podobne działania podejmowane w wymienionych powyżej programach współpracy transgranicznej i wpisujących się w cel szczegółowy – wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego celu polityki ²⁴.

Z kolei znaczna część działań realizowanych w priorytecie 2., szczególnie w ramach celu szczegółowego 2.2, będzie wzmacniać i/lub będzie wzmacniana przez działania wymienionych programów Interreg w zakresie – poprawy równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online⁵. Wreszcie – realizowane w ramach Programu projekty priorytetu 3. będą przede wszystkim synergiczne z działaniem: transgraniczna wymiana wiedzy i doświadczeń oraz wspieranie transferu dobrych praktyk z innych regionów granicznych.

⁴ Art. 3 ust. 1 b) (iv) rozp. (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r.

⁵ Art. 3 ust. 1 d) (ii) rozp. (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r.

W ramach obszarów, które są wspólne w różnych programach Interreg i zapewniają możliwość synergii działań, wspierane będą inicjatywy sieciowej współpracy w ramach projektów realizowanych przez różne programy.

Jednym z takich obszarów jest cel szczegółowy – wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.

Zjawiska klimatyczne, w tym skutki zmian klimatu nie znają granic. Dlatego też działania adaptacyjne, analizy i sposoby rozwiązywania tych problemów powinny dotyczyć jak największego obszaru. Dotyczy to zarówno zjawisk atmosferycznych, takich jak deszcze nawalne, silne wichury i trąby powietrzne jak również zjawisk dotyczących wód powierzchniowych – powodzie. Również zagadnienie katastrof ekologicznych, np. wycieku substancji ropopochodnych do rzek powinno być traktowane horyzontalnie, gdyż jakakolwiek zmiana parametrów wód w górnym biegu Nysy Łużyckiej może mieć wpływ na parametry fizykochemiczne Odry granicznej. Z kolei wiatry z kierunków północnych, północno-zachodnich i północno-wschodnich mogą mieć istotny wpływ na parametry powietrza obszaru Programu. Czyli jakiejkolwiek zanieczyszczenia z elektrowni Jänschwalde i Schwarze Pumpe w Brandenburgii mogą mieć istotny wpływ na jakość powietrza na obszarze wsparcia Programu.

Także szkolenia, wymiana doświadczeń pomiędzy służbami ratunkowymi oraz wspólne ćwiczenia w zakresie transgranicznych akcji/działań ratowniczych pomiędzy Saksonią, Polską i Brandenburgią wzmocniłyby zdolności tych służb i ułatwiły współpracę na tych obszarach.

Kolejnym obszarem pożądanej współpracy programów transgranicznych jest cel szczegółowy – wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych.

Stworzenie wspólnych strategii rozwoju turystyki na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza wydaje się kluczowe dla postrzegania regionu jako całości. Jednocześnie – zintegrowane oferty turystyczne zwiększyłyby liczbę turystów odwiedzających zarówno obszar wsparcia jak i całe pogranicze. Oferty takie ułatwiłyby także organizację turystyki, niwelując np. lokalne braki w dostępie do bazy noclegowej – poprzez umożliwienie korzystania z atrakcji w jednym regionie, a z noclegów w innym.

Kolejnym ważnym obszarem współpracy jest sieciowanie organizacji turystycznych, produktów turystycznych/obiektów, związków komunikacyjnych, które pomogłoby zdynamizować ruch turystyczny na całym pograniczu polsko-niemieckim.

Czynione są starania opracowania i wykorzystania modeli cyfrowych i aplikacji medialnych dotyczących całych szlaków turystycznych lub zespołów zabytków o podobnym charakterze na całym pograniczu. Takie podejście przyczyniałoby się do całościowego poznania historii obszaru wsparcia, zamiast punktowych historii poszczególnych obiektów.

Komitety Monitorujące (KM) ww. programów będą współpracowały ze sobą, w celu uniknięcia nakładania się zakresów poszczególnych projektów i zapewnienia synergii

i komplementarności. Należy także podkreślić, że w KM programów transgranicznych oraz regionalnych i krajowych są reprezentowane częściowo te same instytucje lokalne, regionalne i krajowe.. Ponadto instytucje programu prowadzą ścisłą wymianę z instytucjami innych programów poprzez nieformalne powiązania i grupy tematyczne aby wykorzystać przy zarządzaniu i wdrażaniu programu synergie, kontaktować się i przekazywać istniejącą wiedzę. Ta wymiana służy także do tego aby wykluczyć podwójne dofinansowanie projektów.

Synergia i komplementarność z działaniami realizowanymi w programach regionalnych

Działania realizowane w priorytecie 1., takie jak analizy, strategie, programy oraz szkolenia i wymiana doświadczeń pomiędzy służbami ratunkowymi, a także niektóre działania realizowane w priorytecie 3. (np. współpraca w celu rozwiązania transgranicznych problemów środowiskowych i ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatu) będą synergiczne i komplementarne w stosunku do działań inwestycyjnych realizowanych w ramach celu polityki 2 funduszy europejskich dla województwa dolnośląskiego oraz województwa lubuskiego.

W województwie dolnośląskim będzie to komplementarność z projektami realizowanymi w obszarach wspierania efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz wspierania energii odnawialnej.

Ponadto komplementarność zachodzi w zakresie wspierania dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, wzmacniania ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury oraz ograniczania wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.

Oprócz komplementarności w ww. obszarach, projekty Programu będą synergiczne i komplementarne z realizowanymi w programie dla województwa lubuskiego projektami w zakresie wspierania przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, wspierania transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej oraz wspierania zrównoważonej, multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.

Z kolei działania realizowane w priorytecie 2. Programu w ramach celu polityki 4 będą synergiczne i/lub komplementarne do podobnych projektów realizowanych w ramach tego celu w programach funduszy europejskich dla ww. województw. W województwie dolnośląskim będzie to synergia i/lub komplementarność z projektami realizowanymi w obszarze wzmacniania roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych, a w województwie lubuskim oprócz ww. celu także w zakresie poprawy równego dostępu do wysokiej jakości usług w obszarze szeroko pojętej edukacji.

Należy także podkreślić, że działania realizowane w celu szczegółowym 2.1 priorytetu 2. Programu, a także niektóre działania realizowane w priorytecie 3. Programu (np. współpraca

instytucji ochrony zdrowia) będą komplementarne z projektami realizowanymi w ramach funduszy europejskich dla województw dolnośląskiego i lubuskiego w obszarach:

- a) poprawy dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących (w szczególności osób młodych, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo),
- b) wspierania dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy,
- c) wspierania równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia w każdej grupie wiekowej, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji,
- d) wspierania uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych,
- e) wspierania aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia,
- f) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług w zakresie polityki zdrowotnej, mieszkaniowej i socjalnej.

Działania realizowane w celu szczegółowym 2.1 oraz niektóre działania realizowane w priorytecie 3. będą także komplementarne z projektami Programu Operacyjnego Saksonia ESF+ realizującymi wymienione powyżej cele a), b), c), e), a także:

- wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz
- poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy.

Z kolei działania planowane w celu szczegółowym 2.2 priorytetu 2. oraz niektóre działania realizowane w priorytecie 3. (np. współpraca w celu opracowania analiz, strategii i rozwiązań pilotażowych oraz wymiany wiedzy w zakresie ochrony wspólnego dziedzictwa naturalnego i kultury, czy współpraca w zakresie aspektów transgranicznych w planowaniu przestrzennym/ rozwoju regionalnym) będą komplementarne wobec działań podejmowanych w ramach funduszy europejskich dla województwa dolnośląskiego oraz dla województwa lubuskiego ramach obu celów szczegółowych celu polityki 5⁶.

Program, uzupełni działania, które będą wspierane przez powyżej wymienione programy i stworzy w ten sposób efekty synergiczne. Cechą wyróżniającą działania Programu od krajowych i regionalnych programów wsparcia jest jego wymiar transgraniczny. Koordynacja

⁶Art. 3 ust. 1 e) rozp. (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r.

komplementarności i synergii pomiędzy Programem a pozostałymi programami na poziomie strategicznym odbywa się już przy ich tworzeniu. Analizowane są pod tym kątem pozostałe programy realizowane na obszarze wsparcia. Celem jest uniknięcie pokrywania się wspieranych działań i odwrotnie, wzmocnienie potencjalnego wpływu projektów poprzez ich synergię i komplementarność.

Będzie zapewniona wymiana informacji pomiędzy programami transgranicznymi, krajowymi i regionalnymi. Komitety Monitorujące (KM) ww. programów będą współpracowały ze sobą, w celu uniknięcia nakładania się zakresów poszczególnych projektów i zapewnienia synergii i komplementarności. Należy także podkreślić, że w KM programów transgranicznych oraz regionalnych i krajowych są reprezentowane częściowo te same instytucje lokalne, regionalne i krajowe. Ponadto instytucje programu prowadzą ścisłą wymianę z instytucjami innych programów poprzez nieformalne powiązania i grupy tematyczne aby wykorzystać przy zarządzaniu i wdrażaniu programu synergie, kontaktować się i przekazywać istniejącą wiedzę. Ta wymiana służy także do tego aby wykluczyć podwójne dofinansowanie projektów.

Spójność i komplementarność oraz synergia z działaniami planowanymi w KPO Polski i Niemiec

Działania realizowane w ramach Programu będą spójne i komplementarne z inwestycjami podejmowanymi w ramach Krajowych Planów Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) Polski i Niemiec. W szczególności projekty realizowane w celu szczegółowym 2.1 Programu będą działaniami uzupełniającymi w stosunku do działań podejmowanych w ramach komponentów A3.1.1 Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, A4.1.1 Inwestycje wspierające reformę instytucji rynku pracy i A4.5 Rozwiązania na rzecz dłuższego pozostawania na rynku pracy osób w wieku średnim i starszych (50+) polskiego KPO oraz komponentów 2.2 Digitalisation of the economy (Digitalizacja gospodarki) oraz 3.1 Digitalisation of education (Digitalizacja edukacji) KPO niemieckiego.

Z kolei projekty realizowane w celu szczegółowym 2.2 będą komplementarne w stosunku do działań podejmowanych w ramach komponentu A1.2.1 Inwestycje dla przedsiębiorstw w produkty, usługi i kompetencje pracowników oraz kadry związane z dywersyfikacją działalności polskiego KPO i komponentu 4.1 Strengthening of social inclusion (Wzmocnienie integracji społecznej) KPO niemieckiego.

Wreszcie – działania mające na celu budowanie struktury funkcjonalnej/ organizacyjnej służącej współpracy transgranicznej przedsiębiorstw, które są planowane do realizacji w celu szczegółowym 3.1 będą uzupełniały działania podejmowane w ramach komponentu 6.2 Reducing barriers to investment (Zmniejszanie barier dla inwestycji) niemieckiego KPO.

Dzięki uzupełnianiu się działań realizowanych w ramach Programu oraz polskiego i niemieckiego KPO zostaną wzmocnione efekty projektów KPO realizowanych na Pograniczu

polsko-niemieckim. Tym samym należy spodziewać się efektów synergicznych realizowanych w ramach Programu projektów.

Należy też wskazać możliwe efekty synergii działań realizowanych w celu szczegółowym 3.1 mających na celu współpracę instytucji zarządzających i obsługujących transport publiczny wobec działań komponentu 1.2 Climate-friendly mobility (Przyjazna dla klimatu mobilność), a także działań mających na celu poprawę zarządzania współpracą instytucji ochrony zdrowia po obu stronach granicy wobec działań komponentu 5.1 Strengthening of a pandemic-resilient healthcare system (Wzmocnienie odpornego na pandemię systemu opieki zdrowotnej) niemieckiego KPO.

Spójność i komplementarność z działaniami realizowanymi w ramach programu Erasmus+

Działania, które będą planowane w ramach celu szczegółowego 2.1 Programu są spójne i komplementarne z projektami realizowanymi w ramach Akcji kluczowej 2 programu Erasmus+, w ramach której wspierane są partnerstwa na rzecz współpracy, na rzecz doskonałości, innowacyjności oraz budowania potencjału.

Podobnie jak w przypadku synergii z KPO, dzięki uzupełnianiu się działań realizowanych w ramach Programu oraz w ramach Akcji kluczowej 2 programu Erasmus+, możliwe jest wzmocnienie efektów programu Erasmus+ na polsko-niemieckim Pograniczu.

Odniesienie Programu do Rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady

Przygotowując Program uwzględniono zalecenia i wytyczne zawarte także w dokumentach unijnych takich jak:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego.

Działania Programu będą wspierać Inicjatywę Komisji Europejskiej „A New European Bauhaus”. Skoncentrowane na człowieku i jakości życia działania planowane we wszystkich priorytetach Programu, w tym szczególnie w priorytetach 2. i 3. ułatwią wymianę wiedzy między ludźmi i umożliwią realizację innowacyjnych, interdyscyplinarnych projektów łączących w sobie zrównoważony rozwój, doświadczenie i integrację. Celem działań będzie

znalezienie przystępnych cenowo, atrakcyjnych i integrujących społeczeństwo rozwiązań odpowiadających na obecne wyzwania klimatyczne.

Centralny System Teleinformatyczny

W celu zapewnienia realizacji wymogów określonych w rozporządzeniu (UE) 2021/1060 (rozporządzenie ogólne) Instytucja Zarządzająca (Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego RP) zapewni Centralny System Teleinformatyczny (CST).

CST stanowi kompleksowe narzędzie wspomagające realizację projektów. Aplikacja SL2021, wchodząca w skład CST, zapewnia wsparcie bieżącego procesu zarządzania, monitorowania i oceny Programu oraz umożliwia beneficjentom rozliczanie realizowanych przez nich projektów.

CST umożliwia również dostęp do systemu dla wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu (wspólnemu sekretariatowi, kontrolerom, instytucji audytowej, instytucji krajowej).

CST zapewnia gromadzenie danych dotyczących realizacji poszczególnych operacji, niezbędnych do celów monitorowania, ewaluacji, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytu, zgodnie z art. 72 ust. 1 lit e) oraz załącznikiem XVII do rozporządzenia ogólnego. Jednocześnie system zapewnia realizację wymogów określonych art. 69 ust. 6 i ust 8 oraz załącznikami XIII i XIV do rozporządzenia ogólnego.

1.3. Uzasadnienie wybranych celów polityki oraz celów specyficznych Interreg, odpowiadających im priorytetów, celów szczegółowych oraz form wsparcia z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, kwestii brakujących połączeń w infrastrukturze transgranicznej

Tabela 1

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
Cel polityki 2 – bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,	2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu	Zmiany klimatu są poważnym wyzwaniem w skali światowej. Jednakże konsekwencje zmian mają lokalny wymiar. Analiza społeczno-gospodarcza potwierdza potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na wzajemną koordynację działań na rzecz zapobiegania zmianom klimatycznym oraz adaptacji do takich zmian. Wzajemna współpraca wszystkich istotnych podmiotów jest niezbędna do osiągnięcia efektu skali wobec łagodzenia negatywnych skutków zmian klimatu. Należy opracować wspólne transgraniczne systemy monitorowania, ostrzegania, reagowania i zarządzania kryzysowego. Konieczne jest także usunięcie barier , które utrudniają podejmowanie wspólnych działań na rzecz zapobiegania i zwalczania klęsk żywiołowych oraz ich skutków. W tym celu będą prowadzone także wspólne działania adaptacyjne. Powinno nastąpić pogłębienie współpracy między specjalistami w dziedzinie zapobiegania zagrożeniom. Należy dążyć do opracowania wspólnych strategii na rzecz ochrony klimatu, adaptacji do zmian klimatycznych i zapobiegania ryzykom.

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
oraz zrównoważonej mobilności miejskiej			Dotyczy to w szczególności zapobiegania powodziom, suszom, burzom oraz pożarom lasów oraz ich skutkom. Przeciwdziałanie dalszym zmianom klimatycznym i adaptacja do zmian klimatu są ważnymi elementami strategii i polityk wdrażanych na różnych poziomach (od lokalnego po światowy). Włączenie tego celu szczegółowego do Programu będzie zatem wspierać globalne wysiłki w tym zakresie. Wybór tego celu szczegółowego umożliwi realizację projektów zabezpieczających przed opisanymi wyżej zjawiskami i ograniczających ich skutki. Dodatkowe inwestycje pilotażowe umożliwią testowanie rozwiązań w praktyce i wybór najwłaściwszych, które będą mogły być rozwijane w przyszłości. Jednocześnie będą realizowane projekty dotyczące szkoleń, wymiany doświadczeń i współpracy pomiędzy służbami ratunkowymi oraz wspólnych ćwiczeń w zakresie transgranicznych akcji / działań ratowniczych. Wybraną formą wsparcia projektów są dotacje. Wynika to z typu oczekiwanych beneficjentów oraz rodzajów projektów. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały dochodów.
Cel polityki 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu	4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie	Pogranicze otwarte na	Obszar wsparcia charakteryzuje się ukształtowanymi wcześniej kontaktami społeczno-gospodarczymi oraz istniejącą współpracą między polskimi i niemieckimi instytucjami edukacyjnymi. Wskazane jest jednak pogłębienie i rozszerzenie tej współpracy,

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	edukację, kulturę i turystykę	w szczególności między szkołami zawodowymi i innymi podmiotami szkolenia zawodowego. Będzie się to odbywać poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału gospodarczego i realizację projektów partnerskich angażujących szkoły zawodowe, przedsiębiorców z obszaru wsparcia, instytucje rynku pracy, uczelnie wyższe i instytucje edukacyjne, akademickie i badawcze. Projekty powinny uwzględniać wykorzystanie technologii cyfrowych na rzecz edukacji i rynku pracy. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia obszaru wsparcia oraz zabezpieczą potencjał wykwalifikowanych pracowników. Szkolenia i umożliwienie zdobywania umiejętności i kompetencji przez osoby w różnym wieku są niezwykle istotne ze względu na nadchodzące zmiany strukturalne w gospodarce obszaru wsparcia, związane z zaprzestaniem eksploatacji węgla brunatnego. Już obecnie wyzwaniem o dużym potencjale współpracy jest konkurencja o wykwalifikowanych pracowników. Powiązanie kształcenia z lokalnym rynkiem pracy, współpraca między instytucjami rynku pracy przy monitorowaniu zapotrzebowania na zawody deficytowe i nadwyżkowe będą służyć wzmocnieniu współpracy na obszarze Pogranicza. Wybraną formą wsparcia projektów są dotacje. Wynika to z typu oczekiwanych beneficjentów oraz rodzajów projektów. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały dochodów.

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
Cel polityki 4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych	Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę	Wybór celu szczegółowego ukierunkowany jest na zwiększanie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, integracji społecznej oraz w innowacjach społecznych. Obszar wsparcia posiada duży potencjał w zakresie rozwoju turystyki, w szczególności dzięki położeniu na styku trzech państw, jak i licznym cennym kulturowo i przyrodniczo miejscom. Jednakże turystyka oraz infrastruktura turystyczna koncentrują się na stosunkowo niewielkiej jego części, a dodatkowo baza turystyczna wykorzystywana jest głównie w sezonie wakacyjnym. Celem projektów powinno być lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru. Wyzwaniem dla sektora jest większe wykorzystanie już istniejącej bazy noclegowej oraz uatrakcyjnienie i przyciągnięcie ruchu poza sezonami wakacyjnymi. Wiąże się to z rozwojem infrastruktury na potrzeby turystyki aktywnej oraz zwiększeniem oferty kulturalnej wraz z rozbudową infrastruktury towarzyszącej, także w regionach mniej uczęszczanych. Ważnymi aspektami są usieciowienie podmiotów turystycznych oraz promocja obszaru wsparcia jako atrakcyjnego regionu turystycznego. Będą również wspierane działania na rzecz zachowania, ochrony i rozwoju dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego (materialnego i niematerialnego) m.in. w sektorze turystyki.

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			Dzięki tworzeniu i wprowadzaniu wspólnych strategii turystycznych i zintegrowanych ofert, osoby odwiedzające Pogranicze będą mogły łatwiej korzystać z większej liczby atrakcji. Wspierany ma być także rozwój turystyki całorocznej. Wspierane działania przyczynią się do rozwoju gospodarczego i społecznego, tworzenia trwałych miejsc pracy w tym sektorze oraz do zapewnienia szerszego dostępu do kultury i zróżnicowanych usług turystycznych. Realizowane przedsięwzięcia mają wspierać odbudowę sektora turystyki po zapaści wywołanej wprowadzonymi w wyniku Covid-19 obostrzeniami, które doprowadziły do okresowego zamarcia ruchu turystycznego po obydwu stronach granicy. Wybraną formą wsparcia projektów są dotacje. Wynika to z typu oczekiwanych beneficjentów oraz rodzajów projektów. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały dochodów.
Cel szczegółowy Interreg – Lepsze zarządzanie współpracą	6.6. Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą	Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji	Widoczne są pozytywne efekty współpracy transgranicznej instytucji oraz mieszkańców obszaru wsparcia. Jednak dalsze wzmocnienie i intensyfikacja współpracy podmiotów i społeczności w sferze kulturowej, społecznej i obywatelskiej są konieczne. Pozostały niektóre bariery rozwoju współpracy transgranicznej np. bariera językowa w działaniach komunikacyjnych podmiotów i instytucji oraz odmienne procedury administracyjno-prawne, które negatywnie rzutują na możliwości rozwoju.

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			Na obszarze wsparcia realizowane są inicjatywy mające na celu wspólną identyfikację i rozwiązywanie problemów i wyzwań. Istnieje silny potencjał do wykorzystania nawiązanych więzi na rzecz rozwoju Pogranicza. Pomimo że pomiędzy Polską i Saksonią nie występuje istotna bariera braku zaufania do mieszkańców kraju sąsiedniego, należy nadal pracować nad budowaniem wzajemnego zaufania, ograniczeniem skali występowania negatywnych postaw i stereotypów wśród społeczności oraz nad upowszechnianiem wiedzy na temat kraju partnerskiego. Cel 6.6 został wybrany z uwagi na to, że planowane do realizacji działania mają szeroki zakres oraz są zróżnicowane. Cel ten umożliwia ich realizację w jak najszerszy sposób i obejmuje działania, które mogłyby znaleźć się w pozostałych celach szczegółowych bez konieczności rozproszenia środków finansowych w przypadku wyboru innych celów oddzielnie. Celem projektów powinno być wspieranie współpracy między instytucjami i organizacjami publicznymi oraz państwowymi, w tym także wdrażanie rozwiązań pilotażowych wspólnych problemów / wyzwań. Kolejnym celem powinno być zwiększenie współpracy pomiędzy podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, działania nakierowane na upowszechnianie wiedzy na temat kraju sąsiada,

Wybrany cel polityki lub wybrany cel specyficzny Interreg	Wybrany cel szczegółowy	Priorytet	Uzasadnienie wyboru
			tworzenie wspólnych ofert kulturalnych, podnoszenie znajomości i nauka języka przez osoby w każdym wieku. Wspólne planowanie i koordynacja przedsięwzięć na rzecz budowania, utrzymywania i pogłębiania kontaktów mieszkańców i instytucji wpisują się w cele Funduszu Małych Projektów. Wybraną formą wsparcia projektów są dotacje. Wynika to z typu oczekiwanych beneficjentów oraz rodzajów projektów. Spodziewamy się, że projekty nie będą generowały dochodów.

2. Priorytety

2.1. Priorytet 1. Pogranicze przyjazne środowisku – przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

2.1.1. Cel szczegółowy: wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Typy przykładowych działań:

1. Analizy, strategie, programy, plany w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu oraz wypracowywanie wspólnych działań adaptacyjnych do zmian klimatu i promocja tych działań;
2. Określenie głównych przeszkód w zakresie transgranicznego zarządzania kryzysowego i określenie sposobów rozwiązania tych problemów;
3. Opracowanie systemu współpracy służb ratowniczych w zakresie ostrzegania, monitorowania i reagowania w sytuacjach kryzysowych, w tym działania pilotażowe;
4. Szkolenia, wymiana doświadczeń pomiędzy służbami ratunkowymi oraz wspólne ćwiczenia w zakresie transgranicznych akcji / działań ratowniczych – jako działania uzupełniające w stosunku do pozostałych typów działań.

Realizowane w tym priorytecie projekty będą odpowiadały na Cele Zrównoważonego Rozwoju przyjętej Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ w 2015 r. Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030.

Planowane działania wpisują się w cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom oraz cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, a także, choć w trochę mniejszym stopniu w cele: 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie i 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.

Program uwzględnia cele strategiczne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB), chociaż obszar objęty pomocą nie jest objęty w całości Strategią (tylko polska część). Działania, które będą realizowane w niniejszym celu szczegółowym będą wspierać realizację celu 3.4 Adaptacja do zmian klimatycznych, zapobieganie i zarządzanie

ryzykiem 3. filaru SUE RMB – Wzrost dobrobytu, a także działania horyzontalne SUE RMB związane ze zmianami klimatycznymi.

Działania planowane do realizacji w niniejszym celu będą także spójne ze Wspólną koncepcją przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – wizja 2030 w obszarze działań o szczególnym znaczeniu dla przyszłego rozwoju obszaru: V.4 Zmniejszanie zagrożenia powodzią, klęskami i katastrofami.

Działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą “nie czynić poważnych szkód”, ponieważ ze względu na swój charakter nie mają znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko. Niezależnie od tego, na etapie oceny wniosków o dofinansowanie, będzie przeprowadzana weryfikacja czy działania w projekcie nie będą czynić szkody środowisku.

Uzasadnienie

Planowane działania są odpowiedzią na zidentyfikowaną potrzebę wypracowania rozwiązań łagodzących skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych będących konsekwencją zmian klimatycznych.

Podejmowane działania przyczynią się do realizacji celu szczegółowego, jakim jest przystosowanie do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zwiększanie odporności na klęski żywiołowe. Celem projektów będzie określenie głównych przeszkód w zakresie transgranicznego zarządzania kryzysowego – prawnych i administracyjnych (w tym związanych z polityką przestrzenną, np. dotyczących planów zagospodarowania polderów zalewowych). Projekty będą dotyczyły przygotowania analiz, strategii, programów w zakresie przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu (także w sferze polityki przestrzennej) oraz określenia sposobów rozwiązania powodowanych zmianami klimatu problemów.

W konsekwencji umożliwią one zaplanowanie i realizację działań zapobiegających negatywnym skutkom zmian klimatu i opracowanie systemu współpracy służb ratowniczych w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych. Pozostałe działania w zakresie polityki przestrzennej będą mogły być realizowane w priorytecie 3.

Towarzyszące projektom analitycznym działania szkoleniowe, wymiana doświadczeń oraz wspólne ćwiczenia zwiększą zdolności operacyjne służb ratunkowych na obszarze wsparcia do działań transgranicznych. Umożliwi to lepiej ukierunkowane i bardziej skuteczne reagowanie organów odpowiedzialnych za prewencję i eliminację negatywnych skutków klęsk żywiołowych lub innych podobnych zdarzeń.

Rezultatem będzie lepsza koordynacja i współpraca polskich i niemieckich jednostek służb ratowniczych w sytuacjach zagrożenia, a tym samym poprawa bezpieczeństwa ludności obszaru wsparcia.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.1.3. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	2.4	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/ uczestników	0	49 000
1	2.4	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii/ planów działań	0	15
1	2.4	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba wypracowanych rozwiązań	0	15

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	2.4	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba wdrożonych lub zastosowanych rozwiązań	0	2021	8	System monitoringowy IZ	

2.1.4. Główne grupy docelowe

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- organy władzy lokalnej,
- instytucje odpowiedzialne za środowisko, rolnictwo i leśnictwo, gospodarkę wodną, ochronę przeciwpożarową i zarządzanie kryzysowe oraz służby ratownicze,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.1.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

2.1.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W Programie nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów oraz rodzajów projektów, a także spodziewane stosunkowo niewielka liczba projektów powodują, że wykorzystanie instrumentów finansowych nie wniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować dochodów. W związku z tym najwłaściwszą formą wsparcia projektów są dotacje.

2.1.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powodzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 943 224,00
1	EFRR	2.4	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 943 224,00
1	EFRR	2.4	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	3 942 225,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	01 Dotacja	11 829 673,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	2.4	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 829 673,00

2.2. Priorytet 2. Pogranicze otwarte na edukację, kulturę i turystykę

2.2.1. Cel szczegółowy: 2.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

2.2.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Typy przykładowych działań:

1. Współpraca między placówkami edukacyjnymi przy tworzeniu programów rozwoju edukacji;
2. Realizacja projektów włączających instytucje edukacyjne i naukowe (np. szkoły, szkoły zawodowe, szkoły wyższe), przedsiębiorstwa z obszaru wsparcia, organizacje otoczenia biznesu oraz inne podmioty rynku pracy, wraz z projektami kształcenia i doskonalenia zawodowego; celem tych działań będzie przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian strukturalnych, lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy obszaru wsparcia oraz lepsze wykorzystanie dorobku instytucji naukowych w praktyce;
3. Współpraca na rzecz transgranicznego rozwoju wykwalifikowanych pracowników, w tym współpraca między instytucjami rynku pracy przy monitorowaniu zapotrzebowania na zawody deficytowe i nadwyżkowe, usuwanie (administracyjnych, prawnych, społecznych) przeszkód w mobilności pracowników na transgranicznym rynku pracy (np. identyfikacja potrzeb w zakresie pracowników wykwalifikowanych oraz przeszkód w mobilności, opracowywanie wspólnych rozwiązań, analiz i strategii rozwoju w tym zakresie);
4. Wykorzystanie technologii cyfrowych na rzecz edukacji i rynku pracy;
5. Działania na rzecz pogłębienia dotychczasowej współpracy transgranicznej podmiotów obszaru wsparcia w zakresie kształcenia i uczenia się przez całe życie;
6. Transgraniczne projekty edukacyjne wspierające rozwój przedsiębiorczości i rozwój postaw proinnowacyjnych oraz zielonej gospodarki, m.in. z wykorzystaniem szans i możliwości wynikających ze zmian strukturalnych;

7. Budowa kapitału ludzkiego i podnoszenie poziomu wiedzy szczególnie w zakresie poszanowania środowiska naturalnego (ekologii) i kompetencji cyfrowych.

Działania realizowane w tym celu szczegółowym będą odpowiadały na Cele Zrównoważonego Rozwoju i wpisywać się w cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie oraz cel 8. Promować stabilny i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, a także cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.

Program uwzględnia cele strategiczne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Działania zaplanowane w niniejszym celu szczegółowym będą wspierać realizację celu 3.3. Zwiększenie globalnej konkurencyjności Regionu Morza Bałtyckiego 3. filaru SUE RMB Wzrost dobrobytu – w zakresie obszarów tematycznych 3. Edukacja oraz 7. Innowacje.

Działania planowane do realizacji w niniejszym celu będą także spójne ze Wspólną koncepcją przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – wizja 2030 w obszarach działań o szczególnym znaczeniu dla przyszłego rozwoju obszaru: III.3 Ułatwienie dostępu do rynku pracy sąsiada oraz III.4 Intensyfikacja współpracy szkół wyższych.

Działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą “nie czyni poważnych szkód”, ponieważ ze względu na swój charakter nie mają znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko. Niezależnie od tego, na etapie oceny wniosków o dofinansowanie, będzie przeprowadzana weryfikacja czy działania w projekcie nie będą czynić szkody środowisku.

Uzasadnienie

W ramach tego celu szczegółowego zakłada się realizację działań sprzyjających pogłębieniu i rozszerzeniu zakresu dotychczasowej współpracy instytucji edukacyjnych i naukowych obszaru wsparcia Programu. Wzmocnienie powiązań w zakresie edukacji będzie odbywać się za pomocą wymian, staży, praktyk i innych form współpracy. Istotne będą także przedsięwzięcia wzmacniające relacje pomiędzy edukacją, nauką i biznesem. Umożliwią one przystosowanie programów kształcenia i programów studiów do potrzeb rynków pracy. W związku ze zwiększającą się mobilnością społeczeństw, w tym także uczniów i studentów, będą realizowane działania związane z przygotowywaniem kompleksowej oferty kształcenia.

Kompleksowa oferta kształcenia – zmodyfikowane programy kształcenia i programy studiów będą skierowane do wszystkich grup społecznych: dzieci i młodzieży korzystającej ze szkół stopnia podstawowego i ponadpodstawowego – ogólnego i zawodowego, studentów oraz osób korzystających z oferty uczenia się przez całe życie. Proponowane działania zapewnią równy dostęp osób do głównego nurtu usług edukacyjnych, szkoleniowych i uczenia się przez całe życie, zgodnie z preferencjami edukacyjnymi i zawodowymi, niezależnie od ich wieku, miejsca zamieszkania czy też poziomu dotychczasowego wykształcenia. Przygotowywana oferta szkoleniowa będzie uwzględniać potrzeby wynikające z nadchodzących zmian

strukturalnych. Będzie także uwzględniać zagadnienia dotyczące efektywności energetycznej i energii odnawialnej.

Planowane w ramach budowy kapitału ludzkiego działania, w tym m.in. szkolenia sektora turystyki, kultury i branży kreatywnej powinny przyczynić się do podniesienia kwalifikacji pracodawców i ich pracowników z jednej strony, a z drugiej przekwalifikowania pracowników innych branż, którzy chcieliby podjąć pracę w tym sektorze. Planowane projekty szkoleniowe będą dotyczyły w szczególności tematyki 'zielonego ładu' oraz podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników, które są szczególnie istotne dla zrównoważonego rozwoju obszaru wsparcia. Poprawią one również kompetencje pracowników w dziedzinie ekologii oraz przygotują ich do zmian wynikających z przyszłej transformacji energetycznej.

W podejmowanych działaniach na rzecz edukacji i rynku pracy będą wykorzystywane technologie cyfrowe.

Wspólna realizacja projektów, korzystanie z doświadczeń wypracowanych po obu stronach granicy oraz wymiana wiedzy zapewni zastosowanie najlepszych rozwiązań problemów. Dzięki temu efekty realizowanych działań będą stanowiły lepszą odpowiedź na specyficzne potrzeby Pogranicza (w porównaniu z efektami działań realizowanych osobno przez partnerów polskich lub saksońskich).

Planowane działania powinny przyczynić się do zahamowania odpływu młodych ludzi z terenu obszaru wsparcia. Tym samym powinny zapobiec depopulacji, co zostało zdefiniowane jako jeden z głównych problemów obszaru wsparcia.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.2.3. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2.1	4.2	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/uczestników	0	33 000
2.1	4.2	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii/planów działań	0	12
2.1	4.2	RCO 85	Uczestnictwo we wspólnych programach szkoleniowych	Liczba osób/uczestników	0	18 000

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2.1	4.2	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii/planów działań	0	2021	12	System monitoringowy IZ	
2.1	4.2	RCR 81	Liczba osób kończących wspólne programy szkoleniowe	Liczba osób/uczestników	0	2021	18 000	System monitoringowy IZ	
2.1	4.2	RCR 85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba osób/uczestników	0	2021	27 000	System monitoringowy IZ	

2.2.4. Główne grupy docelowe

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- żłobki i przedszkola, placówki edukacyjne, w tym szkoły i uczelnie,
- mieszkańcy, zwłaszcza młodzież – uczniowie, stażyści i studenci, nauczyciele, a także długotrwale bezrobotni i osoby starsze.

2.2.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

2.2.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W Programie nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów oraz rodzajów projektów, a także spodziewane stosunkowo niewielka liczba projektów powodują, że wykorzystanie instrumentów finansowych nie wniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować dochodów. W związku z tym najwłaściwszą formą wsparcia projektów są dotacje.

2.2.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	139 Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	977 980,00
2.1	EFRR	4.2	140 Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	977 980,00
2.1	EFRR	4.2	145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych	977 980,00
2.1	EFRR	4.2	146 Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	977 980,00
2.1	EFRR	4.2	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	3 911 930,00
2.1	EFRR	4.2	150 Wsparcie na rzecz szkolnictwa wyższego (z wyłączeniem infrastruktury)	2 464 525,00
2.1	EFRR	4.2	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	977 980,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2	01 Dotacja	11 266 355,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy		Kod	Kwota (w EUR)
2.1	EFRR	4.2		33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 266 355,00

2.2.8. Cel szczegółowy: 2.2. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym oraz innowacjach społecznych

2.2.9. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Typy przykładowych działań:

1. Inwestycje zachowawcze i odtworzeniowe w zakresie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) oraz naturalnego o znaczeniu transgranicznym, w tym m.in. opracowywanie i wykorzystywanie modeli cyfrowych i aplikacji medialnych (rekonstrukcje cyfrowe, portale informacyjne, aplikacje wirtualnej rzeczywistości);
2. Promowanie obszaru wsparcia jako terenu atrakcyjnego turystycznie (w tym na dłuższe pobyty) i promocja turystyki całorocznej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska naturalnego;
3. Przygotowanie i rozwój infrastruktury na potrzeby aktywnej turystyki z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska naturalnego;
4. Sieciowanie podmiotów turystycznych;
5. Przygotowanie i rozwój wspólnych strategii oraz zintegrowanych ofert turystycznych;
6. Promocja i rozwój ofert turystyki całorocznej;
7. Współpraca przy opracowania analiz, strategii i rozwiązań pilotażowych oraz w celu wymiany wiedzy w zakresie ochrony wspólnego dziedzictwa naturalnego i kultury obszaru wsparcia oraz tworzenia wspólnych ofert kulturalnych.

Działania realizowane w tym celu szczegółowym będą odpowiadały na Cele Zrównoważonego Rozwoju i wpisywać się w cel 8. Promować stabilny i inkluzywny wzrost

gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi oraz cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.

Program uwzględnia cele strategiczne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Działania zaplanowane do realizacji w niniejszym celu szczegółowym będą wspierać realizację celu 3.3. Zwiększenie globalnej konkurencyjności Regionu Morza Bałtyckiego 3. filaru SUE RMB Wzrost dobrobytu – w zakresie obszaru tematycznego 12. Turystyka.

Działania planowane do realizacji w niniejszym celu będą także spójne ze Wspólną koncepcją przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – wizja 2030 w obszarach działań o szczególnym znaczeniu dla przyszłego rozwoju obszaru: IV.2 Zwiększenie intensywności turystyki oraz V.1 Ochrona i udostępnianie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

W przypadku projektów inwestycyjnych, takich jak np. renowacja obiektów kultury – będą wspierane jedynie projekty ważne dla rozwoju regionu przygranicznego, wspierające zwiększenie ruchu turystycznego po obu stronach granicy i mające na celu zwiększenie rozpoznawalności polsko-saksońskiego pogranicza. Nie będzie realizowane wsparcie samodzielnych inwestycji infrastrukturalnych o znaczeniu lokalnym i/lub regionalnym bez wspólnej tożsamości jako projektu transgranicznego.

Beneficjenci realizowanych projektów będą musieli zagwarantować ich trwałość na co najmniej pięć lat od ich zakończenia. Oznacza to, że powinno zostać zapewnione finansowanie własne umożliwiające funkcjonowanie projektu w tym okresie, zgodnie z zasadami i opisem podanym we wniosku aplikacyjnym. Jednocześnie nie będzie możliwości ewentualnej odsprzedaży infrastruktury zrealizowanej w ramach projektu w powyższym okresie.

Zobowiązanie do utrzymania funkcjonowania projektu będzie weryfikowane na etapie składania wniosku, a następnie kontrolowane po zakończeniu projektu. Szczegółowe regulacje dot. zagwarantowania trwałości projektu znajdują się w podręczniku programu oraz umowie o dofinansowanie projektu.

Działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”, ponieważ ze względu na swój charakter nie mają znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko. Niezależnie od tego, na etapie oceny wniosków o dofinansowanie, będzie przeprowadzana weryfikacja czy działania w projekcie nie będą czynić szkody środowisku.

Uzasadnienie

Branża turystyczna obszaru wsparcia została szczególnie dotknięta skutkami kryzysu spowodowanego Covid-19. Realizowane działania będą okazją do transformacji sektora turystyki i wykorzystania nowych rozwiązań, które powstały jako odpowiedź na pandemię. Realizowane projekty powinny przyczynić się do wzmocnienia branży turystycznej i uczynienia jej bardziej odporną na kryzysy. Powinny umożliwić także waloryzację dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Projekty będą przyczyniać się do realizacji "zielonego ładu", poprawiać efektywność energetyczną, uwzględniać zasady recyklingu i ułatwiać przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Towarzyszące projektom inwestycyjnym ewentualne działania edukacyjne – uświadamiające konieczność zrównoważonego korzystania ze środowiska naturalnego, np. używania materiałów/produktów podlegających recyklingowi, oszczędnego korzystania z wody, używania urządzeń energooszczędnych powinny prowadzić do zmiany nawyków pracowników sektora turystycznego.

Kolejnym ze sposobów poprawy sytuacji ekonomicznej branży turystycznej oraz jej odbudowy będzie wspieranie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru wsparcia. Będą realizowane działania ułatwiające odwiedzającym korzystanie z licznych atrakcji, m.in. poprzez oznakowanie i informację o obiektach, tworzenie wspólnych ofert i produktów turystycznych, a także rozwiązań umożliwiających przemieszczanie się do i w obrębie miejsc docelowych (np. systemy ścieżek rowerowych, dydaktycznych, szlaków turystycznych). Realizowane działania będą uwzględniały potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Będą promowane działania służące zachowaniu, ochronie i rozwojowi dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w sektorze turystyki.

Ze względu na znaczne zróżnicowanie obszaru, będą rozwijane różne segmenty sektora turystycznego w zależności od ich lokalizacji oraz istnienia atrakcji turystycznych.

W obszarach tradycyjnie rozwiniętych turystycznie (np. rejon Karkonoszy) będzie się dążyć do wydłużenia sezonu turystycznego np. poprzez tworzenie sprzyjających warunków do organizacji pobytów turystycznych dla seniorów, dalszego rozwoju tzw. zielonych szkół itp. Z kolei w miejscach interesujących zespołów urbanistycznych, zabytków kultury materialnej (zamki, pałace) nacisk zostanie położony na turystykę biznesową, spotkania tematyczne itp.

Ważnym elementem odbudowy branży turystycznej jest odpowiednia promocja obszaru wsparcia jako regionu atrakcyjnego turystycznie. Powinna ona dotrzeć do szerokiej liczby odbiorców zamieszkałych także poza obszarem wsparcia. Celem realizowanych projektów będzie zwiększenie rozpoznawalności regionu. Pomoże to przyciągnąć większą liczbę turystów i gości odwiedzających obszar wsparcia, a tym samym poprawi sytuację ekonomiczną podmiotów gospodarczych związanych z turystyką i spędzaniem czasu wolnego.

Przygotowanie i rozwój wspólnych strategii oraz ofert turystycznych, a także sieciowanie podmiotów turystycznych powinny wzmocnić sektor turystyczny i uczynić go bardziej konkurencyjnym na rynku. Jednocześnie, w czasach ograniczonej mobilności społeczeństwa, cyfryzacja zbiorów i obiektów muzealnych umożliwi łatwiejszy do nich dostęp. Ponadto Program będzie wspierał przygotowanie modeli cyfrowych i aplikacji medialnych ułatwiających promocję i korzystanie z atrakcji turystycznych.

Realizacja wskazanych działań wspomogą odbudowę sektora turystycznego po zapaści spowodowanej obostrzeniami wprowadzonymi w celu walki z pandemią Covid-19. Ponadto rozwijający się sektor turystyczny przyczyni się do dywersyfikacji lokalnych struktur gospodarczych, a także stworzy trwałe miejsca pracy w restrukturyzowanych gospodarkach

polsko-saksońskiego pogranicza. Nowe miejsca pracy mogą powstrzymać odpływ mieszkańców (przede wszystkim ludzi młodych) i tym samym zapobiec wyludnieniu się obszaru Pogranicza. Umożliwią też znalezienie pracy osobom odchodzącym z restrukturyzowanych sektorów, np. górnictwa i energetyki.

Będą wspierane projekty o znaczeniu transgranicznym.

Wszystkie planowane działania będą realizowane z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska naturalnego.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.2.10. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2.2	4.6	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Liczba obiektów turystycznych i kulturowych, które otrzymały wsparcie	0	20
2.2	4.6	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii / planów działań	0	23
2.2	4.6	RCO 115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	0	110

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2.2	4.6	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Liczba turystów w ciągu roku	0	2021	190 000	System monitorin- gowy IZ	
2.2	4.6	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii/ planów działań	0	2021	23	System monitorin- gowy IZ	

2.2.11. Główne grupy docelowe

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- podmioty działające w branży turystycznej,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.2.12. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

2.2.13. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W Programie nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów oraz rodzajów projektów, a także spodziewane stosunkowo niewielka liczba projektów powodują, że wykorzystanie instrumentów finansowych nie wniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować dochodów. W związku z tym najwłaściwszą formą wsparcia projektów są dotacje.

2.2.14. Indykatory podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	3 102 625,00
2.2	EFRR	4.6	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	9 930 403,00
2.2	EFRR	4.6	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	5 833 740,00
2.2	EFRR	4.6	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	3 102 625,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	01 Dotacja	21 969 393,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2.2	EFRR	4.6	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	21 969 393,00

2.3. Priorytet 3. Pogranicze otwarte na dialog mieszkańców i instytucji

2.3.1. Cel szczegółowy: Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą

2.3.2. Powiązane rodzaje działań oraz ich oczekiwany wkład w realizację wspomnianych celów szczegółowych oraz, w stosownych przypadkach, strategii makroregionalnych i strategii na rzecz basenu morskiego

Typy przykładowych działań:

1. Poprawa zarządzania współpracą instytucji ochrony zdrowia po obu stronach granicy, np. poprzez wzmocnienie zdolności instytucjonalnych do współpracy, promowanie współpracy prawnej lub administracyjnej w celu rozwiązania przeszkód prawnych i innych, a tym samym ułatwienia dostępu do nich mieszkańcom obszaru wsparcia;
2. Działania (także administracyjne i prawne) mające na celu budowanie struktury funkcjonalnej/ organizacyjnej służącej współpracy transgranicznej przedsiębiorstw i związków przedsiębiorstw w celu udostępniania informacji o warunkach i zasadach prowadzenia firm, budowania wspólnych platform ofert współpracy oraz opracowywania i wdrażania wspólnych rozwiązań cyfrowych (np. działania organizacji okołobiznesowych dostarczających informacji o warunkach i zasadach prowadzenia firm, platformy do wymiany ofert współpracy);
3. Współpraca instytucji zarządzających i obsługujących transport publiczny na obszarze wsparcia w celu rozwijania tego rodzaju transportu oraz działania na rzecz jego wspólnej promocji; koordynacja instytucjonalna w zakresie alternatywnych form transportu publicznego (z uwzględnieniem ruchu rowerowego, Bike&Ride, autobusów na żądanie);
4. Wymiana dobrych praktyk, promocja współpracy na rzecz wspólnych rozwiązań w zakresie środowiska oraz niskoemisyjnej gospodarki oraz podnoszenie świadomości i promocja proekologicznych zachowań mieszkańców Pogranicza (będą realizowane działania informacyjne oraz promocyjne zmierzające do zmiany zachowań i przyzwyczajzeń mieszkańców na przyjazne dla klimatu i środowiska, w tym także promujące przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym);
5. Współpraca w zakresie aspektów transgranicznych w planowaniu przestrzennym/ rozwoju regionalnym (np. opracowanie wspólnych strategii rozwoju, analiz i rozwiązań, które dotyczą obu stron obszaru wsparcia);
6. Wspólne działania w obszarze wsparcia na rzecz zwiększenia współpracy i zaufania;
7. Działania nakierowane na upowszechnianie wiedzy nt. kraju sąsiada, w tym działania wspierające integrację lokalnych społeczności, a także podnoszenie znajomości języka sąsiada i nauka języka sąsiada dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych obszaru wsparcia;
8. Współpraca w przezwyciężaniu istniejących barier, w tym językowych i wzmacnianie wielojęzyczności w przestrzeni publicznej;
9. Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego.

Powyższe działania będzie można realizować zarówno w ramach projektów regularnych, jak i w projektach o małej skali finansowej w ramach Funduszu Małych Projektów.

Projekty planowane w tym priorytecie będą odpowiadały na Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ i wpiszą się w cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, wymieniony powyżej cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom oraz, w mniejszym stopniu, w cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt i cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

Program uwzględnia cele strategiczne Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Działania zaplanowane do realizacji w niniejszym celu szczegółowym będą wspierać realizację działań horyzontalnych SUE RMB „Planowanie przestrzenne”, „Sąsiedzi” oraz „Zdolność”. Będą także wspierać realizację celów 2.1. Dobre warunki transportowe oraz 2.3. Łączenie ludzi w regionie 2. filaru SUE RMB Rozwój połączeń w regionie – w zakresie obszaru tematycznego 13. Transport.

Działania planowane do realizacji w niniejszym celu będą także spójne ze Wspólną koncepcją przyszłości dla polsko-niemieckiego obszaru powiązań – wizja 2030 w obszarach działań o szczególnym znaczeniu dla przyszłego rozwoju obszaru: II.1 Dalsza rozbudowa atrakcyjnych i konkurencyjnych połączeń w transgranicznych przewozach regionalnych i międzynarodowych, III.1 Dalszy rozwój kompetencji interkulturowych, III.2 Aktywne wspieranie nauki języka sąsiada oraz IV.1 Wsparcie rozwoju transgranicznych stosunków gospodarczych.

Działania zostały ocenione jako zgodne z zasadą “nie czyni poważnych szkód”, ponieważ ze względu na swój charakter nie mają znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko. Niezależnie od tego, na etapie oceny wniosków o dofinansowanie, będzie przeprowadzana weryfikacja czy działania w projekcie nie będą czynić szkody środowisku.

Uzasadnienie

Współpraca transgraniczna jest istotna dla skutecznej i efektywnej realizacji wszystkich priorytetów Programu. Dlatego też w ramach niniejszego celu szczegółowego zostaną zapewnione warunki właściwej współpracy w obszarach, na które bezpośredni wpływ ma Program, jak również tych, gdzie działania Programu mają jedynie rolę wspomagającą.

Planowane działania będą służyć wspieraniu i pogłębianiu współpracy transgranicznej między instytucjami państwowymi, publicznymi, organizacjami i obywatelami na obszarze wsparcia. Celem tych działań będzie rozwiązanie wspólnych problemów transgranicznych we wszystkich obszarach usług użyteczności publicznej i budowania wzajemnego zaufania. W szczególności będą one realizowane w obszarach ochrony zdrowia, administracji, gospodarki, środowiska, planowania przestrzennego / rozwoju regionalnego, rynku pracy, policji, wymiaru sprawiedliwości i mobilności transgranicznej.

Współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa będzie polegała na realizacji działań wspierających/ promujących wspólne działania policji i straży granicznej, w tym także przygotowaniu analiz

problemów utrudniających działanie tych służb i przygotowaniu propozycji rozwiązań tych problemów.

Ponadto będą podejmowane działania przyczyniające się do znoszenia barier prawnych i administracyjnych w różnych obszarach – w tym analizy istniejących problemów oraz możliwych sposobów ich rozwiązania. Działania te mogą w przyszłości pomóc w zwiększaniu kompatybilności systemów prawnych i administracyjnych po obu stronach granicy. Będzie również możliwe wdrażanie rozwiązań pilotażowych.

Celem projektów będzie zintensyfikowanie współpracy między podmiotami i społecznościami lokalnymi m.in. w sferze aktywności kulturowej, społecznej i obywatelskiej oraz promowanie rozwoju wzajemnego zaufania i przełamywania negatywnych postaw i stereotypów wśród mieszkańców obszaru wsparcia.

Podejmowane przedsięwzięcia będą także skupiać się na codziennych czynnościach mieszkańców i będą wskazywać m.in. na konieczność segregacji odpadów, używania energooszczędnych odbiorników energii elektrycznej (w szczególności energooszczędnego oświetlenia) itd. Szczególnie istotna jest tutaj wymiana dobrych praktyk w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i zmiana modeli konsumpcji. Efektem takich projektów powinna być poprawa świadomości społecznej w zakresie korzystania ze środowiska naturalnego. Zmiana przyzwyczajeń mieszkańców powinna też pozytywnie wpłynąć na stan środowiska naturalnego obszaru wsparcia, a w konsekwencji przyczynić się do jego promocji i rozwoju.

W porównaniu ze środkami programów krajowych wspierających podnoszenie świadomości ekologicznej, wartością dodaną działań finansowanych z programów transgranicznych jest współpraca między organizacjami lub instytucjami w obu krajach. Nacisk kładziony będzie na intensywną wymianę doświadczeń i informacji oraz uczenie się od siebie nawzajem.

Dzięki wymianie wiedzy oraz stosowaniu najlepszych praktyk sprawdzonych w kraju sąsiada, efekty podejmowanych działań będą lepiej odpowiadały na wspólne potrzeby Pogranicza niż w przypadku braku współpracy z partnerem z drugiej strony granicy i realizowania projektów jedynie w oparciu o własne doświadczenia.

W przypadku programów INTERACT i ESPON:

Określenie pojedynczego beneficjenta lub ograniczonego wykazu beneficjentów i procedura przyznawania środków.

2.3.3. Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	6.6	RCO 81	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych	Liczba osób/ uczestników	0	83 000
3	6.6	RCO 83	Wspólnie opracowane strategie i plany działania	Liczba strategii / planów działań	0	7
3	6.6	RCO 115	Wspólnie organizowane transgraniczne wydarzenia publiczne	Liczba wydarzeń	0	1 800
3	6.6	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba opracowanych rozwiązań	0	7
3	6.6	RCO 117	Rozwiązania dla zidentyfikowanych transgranicznych barier prawnych lub administracyjnych	Liczba opracowanych rozwiązań	0	7

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Prio-rytet	Cel szcze-gółowy	Nr identyfi-kacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referen-cyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	6.6	RCR 79	Wspólne strategie i plany działania wdrożone przez organizacje	Liczba strategii/planów działań	0	2021	7	System monitorin-gowy IZ	
3	6.6	RCR 82	Złagodzone lub usunięte transgraniczne bariery prawne lub administracyjne	Usunięte przeszkody	0	2021	6	System monitorin-gowy IZ	
3	6.6	RCR 85	Uczestnictwo we wspólnych działaniach transgranicznych po zakończeniu projektu	Liczba osób/uczestników	0	2021	67 000	System monitorin-gowy IZ	
3	6.6	RCR 104	Rozwiązania przyjęte lub zastosowane na szerszą skalę przez organizacje	Liczba wdrożonych lub zastosowanych rozwiązań	0	2021	4	System monitorin-gowy IZ	

2.3.4. Główne grupy docelowe

Grupy docelowe (odbiorcy działań):

- organy władzy lokalnej,
- instytucje publiczne, państwowe i miejskie/ gminne,
- instytucje działające na Pograniczu,
- mieszkańcy,
- osoby odwiedzające obszar wsparcia.

2.3.5. Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania zintegrowanych inwestycji terytorialnych, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lub innych narzędzi terytorialnych

Nie dotyczy

2.3.6. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W Programie nie przewidziano wykorzystania instrumentów finansowych. Planowany zakres interwencji, charakter przewidywanych typów beneficjentów oraz rodzajów projektów, a także spodziewane stosunkowo niewielka liczba projektów powodują, że wykorzystanie instrumentów finansowych nie wniesie wartości dodanej do realizacji Programu. Spodziewamy się, że projekty nie będą generować dochodów. W związku z tym najwłaściwszą formą wsparcia projektów są dotacje.

2.3.7. Indykatorywny podział zasobów programu UE wg rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	6.6	173 Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych i zainteresowanych stron do wdrażania projektów i inicjatyw w zakresie współpracy terytorialnej w kontekście transgranicznym, transnarodowym, morskim i międzyregionalnym	11 266 356,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	6.6	01 Dotacja bezzwrotna	11 266 356,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	6.6	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	11 266 356,00

3. Plan finansowy

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 17 ust. 3 lit. g) ppkt (i), art. 17 ust. 4 lit. a)–d)

Tabela 7 [EUR]

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
EFRR (cel „Współpraca terytorialna”)	0	10,296,789	10,462,187	10,630,892	10,802,971	8,951,565	9,130,596	60,275,000
Ogółem	0	10,296,789	10,462,187	10,630,892	10,802,971	8,951,565	9,130,596	60,275,000

3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 8 [EUR]

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz (stosownie do przypadku)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)=(a1)+(a2)	Indykatywny podział wkładu UE		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)	Wkłady państw trzecich (dla celów informacyjnych)
					bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)		Krajowy wkład publiczny (c)	Krajowy wkład prywatny (d)			
2	Priorytet 1	EFRR	Ogółem	12 657 750	11 829 673	828 077	3 164 438	2 847 994	316 444	15 822 188	80%	0
4	Priorytet 2	EFRR	Ogółem	35 562 250	33 235 748	2 326 502	8 890 563	7 779 243	1 111 320	44 452 813	80%	0
Interreg	Priorytet 3	EFRR	Ogółem	12 055 000	11 266 356	788 644	3 013 750	2 456 206	557 544	15 068 750	80%	0
	Ogółem	EFRR	Ogółem	60 275 000	56 331 777	3 943 223	15 068 751	13 083 443	1 985 308	75 343 751	80%	0

4. Działania podjęte w celu zaangażowania odpowiednich partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji

I. Partnerstwo na etapie przygotowania Programu

1) Identyfikacja partnerów

Identyfikacja partnerów została przeprowadzona zgodnie z europejskim kodeksem postępowania w sprawie partnerstwa (kodeks partnerstwa). Proces ten koordynowała Instytucja Zarządzająca (IZ) oraz Wspólny Sekretariat w ścisłej współpracy z Instytucją Krajową (IK) z Saksonii.

Proces ten rozpoczął się od analizy w celu ustalenia:

- potrzeb w zakresie poziomów partnerstwa,
- tematów, w których niezbędna jest wiedza ekspercka,
- podziału tych tematów pomiędzy państwami członkowskimi.

W celu zapewnienia reprezentatywności partnerów oraz potrzebnej wiedzy eksperckiej, państwa członkowskie ustaliły partnerstwo na następujących poziomach:

a) właściwe władze regionalne, lokalne, miejskie i inne instytucje publiczne

➤ poziom Programu:

- Instytucja Zarządzająca
- Instytucja Krajowa

➤ poziom regionalny:

- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
- Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
- przedstawiciel Saksońskiej Międzyministerialnej Grupy Roboczej

➤ poziom lokalny:

- przedstawiciel powiatów Görlitz i Bautzen
- Stowarzyszenie Euroregion Neisse e.V.
- Euroregion Nysa.

Instytucje te posiadają znajomość obszaru wsparcia Programu. Część z nich to organizacje mające na nim siedzibę. Wyznaczają one główne kierunki rozwoju tej części Pogranicza polsko-niemieckiego oraz posiadają kompetencje do podejmowania decyzji w tym zakresie.

b) partnerzy społeczni i gospodarczy

➤ partnerzy gospodarczy:

- Izba Przemysłowo-Handlowa w Dreźnie
- Business Centre Club (Wrocław)

➤ organizacje społeczne:

- Region Jeleniogórski NSZZ „Solidarność”
- Niemiecki Związek Zawodowy DGB (Deutscher Gewerkschaftsbund), Okręg Saksonia

c) podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, a także podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, równouprawnienia płci oraz niedyskryminacji

➤ organizacje ds. równości szans i niedyskryminacji:

- Fundacja „Merkury”
- Stowarzyszenie Landesfrauenrat Sachsen e.V. (Saksońska Krajowa Rada Kobiet))

➤ organizacje ds. ochrony środowiska / zrównoważonego rozwoju:

- Związek Ochrony Środowiska Naturalnego Niemiec (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, BUND)
- Fundacja EkoRozwoju FER.

Partnerzy społeczni i gospodarczy zostali wyznaczeni po stronie polskiej przez reprezentatywne organizacje, takie jak: izby gospodarcze i rzemieślnicze, organizacje skupiające przedsiębiorców, pracodawców i pracowników, a także przez związki zawodowe.

Polskich członków reprezentujących społeczeństwo obywatelskie wyznaczyła Rada Działalności Pożytku Publicznego (RDPP) – organ opiniotawczo-doradczy, skupiający m.in. organizacje pozarządowe. IZ wskazała RDPP tematy, w zakresie których potrzebuje ekspertów, natomiast RDPP dokonała wyboru zgodnie z wewnętrznymi procedurami.

Po stronie saksońskiej partnerzy społeczni i gospodarczy oraz przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego zostali zidentyfikowani i zgłoszeni przez IK zgodnie z jej własnymi procedurami. W tym celu liczne instytucje, które w przeszłości były zaangażowane we współpracę transgraniczną, otrzymały od IK pisemne zapytania z prośbą o udział w opracowaniu przyszłego programu.

IK zaproponowała udział w pracach nad programem na tzw. zasadzie rzecznika (tj. reprezentowania przez jedną organizację wielu innych) licznym organizacjom pozarządowym oraz stowarzyszeniom społeczeństwa obywatelskiego, które skupiają większą liczbę podmiotów z tego samego obszaru tematycznego. Dzięki temu zainteresowane podmioty mogły porozumieć się najpierw między sobą, kto z ich grona będzie reprezentował ich przy przygotowaniu programu oraz w pracach grupy roboczej jako „multiplikator”. Przyjmując tę metodę znacznie większe i szersze grono organizacji jest włączone pośrednio w prace nad przygotowaniem Programu.

2) Zaangażowanie partnerów w przygotowanie Programu

W październiku 2019 r. powstała polsko-niemiecka Grupa Robocza do spraw przygotowania programu Polska – Saksonia 2021-2027 (Grupa Robocza) odpowiedzialna za przygotowanie przyszłego programu.

Członkami Grupy Roboczej są przedstawiciele instytucji wymienieni w pkt 1), którzy zostali wybrani zgodnie z przejrzystymi zasadami. Członkowie aktywnie uczestniczyli w procesie przygotowania Programu oraz wspomagali instytucje Programu wiedzą ekspercką i doświadczeniem.

Członkowie Grupy Roboczej uczestniczyli w następujących procesach powstawania Programu:

- wypełnili ankietę dotyczącą ukierunkowania tematycznego nowego Programu,
- wzięli udział w warsztatach z zasad budowania logiki interwencji,
- wnosili uwagi do analizy społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT,
- aktywnie uczestniczyli w warsztatach dotyczących tworzenia drzew problemów i celów w celu zaprojektowania logiki interwencji,
- wnosili uwagi i zatwierdzili logikę interwencji Programu,
- opiniowali poszczególne rozdziały Programu,
- uczestniczyli w opracowaniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- zatwierdzili pierwszy i ostateczny projekt dokumentu programowego.

Członkowie Grupy Roboczej działali w oparciu o ustalone zasady pracy, tj.:

- Podejmowali decyzje na zasadzie konsensusu. Każdy miał równe prawo do wypowiedzi, oraz prezentowania swojego stanowiska na spotkaniach lub w drodze korespondencji.
- Otrzymywali do konsultacji materiały dotyczące każdego etapu przygotowania Programu tj. od analizy społeczno-gospodarczej, po wszystkie rozdziały Programu aż do całościowego projektu Programu. Mieli oni co do zasady trzy tygodnie na zgłaszanie uwag do IZ. Uwagi te były przez IZ ujmowane w formie tabelarycznej i dwujęzycznej, wraz z odpowiednim komentarzem dotyczącym ich uwzględnienia.
- Ważnym kanałem komunikacji była przyjazna dla użytkownika platforma (strefa członkowska), utworzona na stronie internetowej programu specjalnie dla Grupy Roboczej i dostępna w języku polskim i niemieckim. W chronionym obszarze strony internetowej, który jest dostępny przez cały czas, były w obu językach umieszczane terminowo wszystkie materiały oraz komunikaty w sprawie prac Grupy Roboczej. Dodatkowo praktykowano powiadamianie przez pocztę elektroniczną (o umieszczeniu na platformie nowych materiałów, o najbliższych spotkaniach i trwających konsultacjach).
- Na każdym etapie przygotowania Programu była przestrzegana zasada dwujęzyczności – spotkania Grupy Roboczej były tłumaczone na język polski

i niemiecki, a wszystkie dokumenty i korespondencja były dostarczane członkom w obu tych językach. Ze względu na ograniczenia Covid-19 większość spotkań Grupy Roboczej odbywała się w formie wideokonferencji.

Przeznaczono środki pomocy technicznej programu 2014-2020 na refundację kosztów udziału w stacjonarnych spotkaniach partnerów społecznych i gospodarczych oraz reprezentujących społeczeństwo obywatelskie.

3) Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne projektu dokumentu programowego trwały od 15 lipca do 13 sierpnia 2021 r., uwzględniając przepisy krajowe obu państw uczestniczących w Programie.

W trakcie konsultacji społecznych projekt dokumentu programowego zatwierdzony przez Grupę Roboczą oraz prognoza oddziaływania na środowisko były umieszczone w obu językach na przeznaczonej do tego stronie internetowej Funduszy Europejskich/Europejska Współpraca Terytorialna: [*Konsultacje publiczne projektu Programu Interreg Polska-Saksonia 2021-2027 - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej \[ewt.gov.pl\]*](#).

Zarówno instytucje jak i indywidualne osoby zainteresowane przyszłym programem miały okazję do wyrażenia swojej opinii (poprzez formularz na stronie internetowej oraz podczas konferencji (webinarium) w dniu 27 lipca 2021 r.) w sprawie projektu dokumentu i ewentualnego wpływu jego realizacji na środowisko naturalne.

Uwagi do Programu, które wpłynęły podczas konsultacji społecznych zostały przeanalizowane i wzięte pod uwagę, a następnie omówione podczas spotkania Grupy Roboczej 15 listopada 2021 r. W efekcie uwzględnionych zostało większość uwag zgłoszonych w toku konsultacji do rozdziału 1.2. (wspólna strategia programu), w tym uwagi dotyczące szkolnictwa zawodowego i wyzwań w zakresie edukacji, współpracy badawczo-rozwojowej, a także zmian strukturalnych spowodowanych odchodzeniem od energetyki opartej na węglu. Mocniej zaakcentowano również konieczność przestrzegania, na każdym etapie realizacji Programu, zasad horyzontalnych, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji czy zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W wyniku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko nie stwierdzono konieczności zmiany treści projektu Programu. Raport środowiskowy zawiera szereg rekomendacji, które będą realizowane na etapie wdrażania Programu.

II. Zaangażowanie partnerów we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację Programu

Partnerzy reprezentujący władze i instytucje publiczne, partnerzy gospodarczy i społeczni oraz przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego będą aktywnie zaangażowani we wdrażanie, monitoring i ewaluację programu. Przyszły Komitet Monitorujący (KM) Programu – realizujący te zadania – będzie złożony z polskich i niemieckich członków wyznaczonych zgodnie z zasadami kodeksu partnerstwa. Każdy z członków KM będzie miał prawo głosu przy

wypełnianiu zadań zgodnie z art. 30 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg).

Państwa członkowskie zagwarantują, że odpowiednia część pomocy technicznej programu może zostać przeznaczona do wzmocnienia zdolności instytucjonalnych istotnych partnerów w realizacji Programu – poprzez szkolenia oraz refundację kosztów spotkań stacjonarnych dla partnerów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.

5. Podejście do informowania o programie Interreg i jego widoczności (cele, grupy docelowe, kanały komunikacyjne, w tym wykorzystanie mediów społecznościowych, w stosownych przypadkach, planowany budżet i stosowne wskaźniki monitorowania i ewaluacji)

Cele komunikacji

Cel główny:

Wsparcie realizacji celów Programu poprzez działania informacyjne i promocyjne w przeprowadzaniu korzystnych zmian na polsko-saksońskim pograniczu dzięki efektywnemu wykorzystaniu środków Programu, a także promowanie ich wśród społeczeństwa.

Cele szczegółowe:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach dofinansowania transgranicznych projektów i aktywizowanie ich do ubiegania się o środki z Funduszy Europejskich
- wspieranie beneficjentów w realizacji projektów na każdym etapie wdrażania, w tym także w prowadzeniu działań informacyjno-promocyjnych
- informowanie ogółu społeczeństwa o działaniach i efektach realizacji Programu oraz wynikających z tego korzyściach.

Grupy docelowe

- beneficjenci i potencjalni beneficjenci poszczególnych priorytetów Programu,
- społeczeństwo, a zwłaszcza ludność obszaru wsparcia – turyści, uczniowie, studenci, nauczyciele oraz inne osoby działające w branży edukacyjnej, w branży turystycznej i rekreacyjnej oraz odpowiedzialne za gospodarkę wodną, ochronę przeciwpożarową i zarządzanie kryzysowe, a także służby ratownicze,
- partnerzy gospodarczy i społeczni, organizacje pozarządowe.

Kanały komunikacji

Program, uwzględniając wszystkie grupy docelowe, będzie korzystał z następujących kanałów komunikacji:

- strony internetowej Programu www.plsn.eu oraz stron instytucji zaangażowanych w realizację Programu Współpracy INTERREG Polska – Saksonia oraz innych programów Unii Europejskiej w obu państwach członkowskich uczestniczących w Programie,
- mediów społecznościowych,
- mediów tradycyjnych lokalnych oraz regionalnych,

- wydarzeń informacyjno-promocyjnych,
- publikacji (w tym publikacji on-line) i innych materiałów promocyjnych,
- sieci Punktów Informacyjnych o Funduszach Europejskich, a także EuropeDirect.

Ważną rolę w komunikacji będą pełnić media społecznościowe (np. Facebook, Twitter), które będą wykorzystywane w celu:

- zwiększenia liczby osób obserwujących aktywności w Programie, nie tylko potencjalnych beneficjentów, ale także opinii publicznej
- inicjowania oraz rozwijania interakcji z użytkownikami mediów społecznościowych,
- zwiększenia zasięgu postów, głównie w zakresie docierania informacji o Programie do szerokiej opinii publicznej, osób korzystających z rezultatów Programu.

Ponadto, w komunikacji skierowanej do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, będą wykorzystywane:

- szkolenia i warsztaty (także on-line),
- konsultacje bezpośrednie oraz konsultacje telefoniczne i on-line,
- aplikacje internetowe (system teleinformatyczny do przygotowania wniosków, rozliczania projektów, platforma do komunikacji on-line itd.).

W działaniach informacyjno-promocyjnych Programu zostanie wykorzystany potencjał komunikacyjny beneficjentów poprzez:

- budowanie i utrzymywanie stałej relacji z nimi,
- angażowanie ich do roli ambasadorów Programu i marki Interreg oraz w różne inicjatywy organizowane i wspierane przez instytucje realizujące Program, inne instytucje wdrażające Fundusze Europejskie, a także Interact.

Własne działania informacyjno-promocyjne beneficjentów przeprowadzane w ramach ich projektów będą także promowane kanałami komunikacyjnymi Programu.

Za działania informacyjne i promocyjne na rzecz Programu będzie odpowiedzialny pracownik Wspólnego Sekretariatu (WS).

Działania informacyjno-promocyjne będą prowadzone w języku polskim i niemieckim oraz we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz beneficjentami.

Program będzie promował efekty i rezultaty operacji o znaczeniu strategicznym, w szczególności w trakcie wydarzeń programowych.

Wskaźniki

Stopień realizacji założonych celów szczegółowych oraz efektywność i skuteczność działań informacyjno-promocyjnych będą regularnie monitorowane i oceniane. Wskaźniki produktu i rezultatu będą mierzyć osiągnięcie celów szczegółowych komunikacji.

Oczekiwane produkty i rezultaty	Wskaźniki
Wzrost zainteresowania potencjalnych beneficjentów, ubiegających się o dofinansowanie z Programu	- Liczba wizyt potencjalnych beneficjentów na webinarach i tutorialach - Liczba uczestników szkoleń dla potencjalnych beneficjentów - Liczba konsultacji udzielonych potencjalnym beneficjentom - Liczba odwiedzin strony w okresie naboru - Stosunek wniosków, które pozytywnie przeszły proces oceny do złożonych wniosków o dofinansowanie w czasie naboru
Wzrost skali i zasięgu promocji Programu dzięki działaniom beneficjentów	- Liczba wydarzeń organizowanych przez beneficjentów - Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez beneficjentów
Wzrost świadomości społecznej na temat korzyści wynikających z wdrażania Programu	- Liczba unikalnych użytkowników, która zobaczyła posty dotyczące Programu i projektów - Liczba odwiedzin strony internetowej Programu - Liczba uczestników wydarzeń informacyjno-promocyjnych

Budżet

Przewidywany budżet na realizację planowanych działań informacyjno-promocyjnych wyniesie ok. 0,46 % budżetu Programu.

Uszczegółowienie powyższych założeń zostanie przedstawione w strategii komunikacji.

6. Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

W ramach Programu będą wspierane małe projekty o niższym budżecie niż projekty regularne, promując przede wszystkim kontakty międzyludzkie na obszarze wsparcia. W ramach Funduszu Małych Projektów (FMP), który jest zawarty/ujęty w priorytecie 3 Programu, będą realizowane cele odpowiadające potrzebom lokalnym. Beneficjenci FMP zapewnią wspólną informację, promocję, doradztwo na rzecz wnioskodawców oraz ocenę małych projektów. Zapewnią także przeprowadzenie procedury wyboru małych projektów poprzez działalność wspólnego komitetu. Wspólne małe projekty będą przynajmniej częściowo rozliczane z zastosowaniem uproszczonych możliwości rozliczania kosztów.

Projekty oparte na kontaktach międzyludzkich, w tym w szczególności małe projekty, odgrywają ważną rolę w budowaniu zaufania między obywatelami a instytucjami. Ze względu na bezpośrednie odniesienia do potrzeb społeczności lokalnych, przyczyniają się znacząco do realizacji celów Programu. Należą do nich w znacznym stopniu pokonywanie przeszkód stwarzanych przez istniejące granice oraz identyfikowanie się obywateli ze wspólnym Pograniczem.

We wdrażanie małych projektów angażują się liczne instytucje na szczeblu lokalnym, w tym organizacje pozarządowe oraz społeczeństwo obywatelskie. Małe projekty będą skupiały się na poniższych aktywnościach:

1. Koncentracji na niwelowaniu barier współpracy w wymiarze lokalnym. Przykładem tego typu działań są: zapewnianie lepszych usług publicznych i ich transgranicznej dostępności, doskonalenie umiejętności poruszania się na transgranicznym rynku pracy, przewyższanie bariery językowej itd.
2. Promocji integracji europejskiej, przez budowę zaufania w ujęciu transgranicznym i europejskim. Eliminacji stereotypów i uprzedzeń m.in. poprzez uczenie się o kulturze sąsiadów.
3. Aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego w wymiarze transgranicznym, jako ważnego wkładu w spójność terytorialną tego obszaru.
4. Pomocy w rozwoju większych projektów współpracy, w tym regularnych projektów, poprzez np.: doskonalenie niezbędnych umiejętności zawodowych i międzykulturowych beneficjentów oraz wspieranie odpowiednich zdolności i kompetencji na szczeblu lokalnym i regionalnym.
5. Działaniach w zakresie prawa i administracji prowadzących do przełamywania barier współpracy.

Maksymalna wartość dofinansowania z EFRR dla małego projektu wyniesie 30 000 EUR.

7. Przepisy wykonawcze

7.1. Instytucje Programu

Tabela 9

Instytucja Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Minister właściwy ds. Rozwoju Regionalnego Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Polski	Rafał Baliński Dyrektor Departamentu Współpracy Terytorialnej	Rafal.Balinski@mfipr.gov.pl
Instytucja Krajowa (w odniesieniu do programów z udziałem państw trzecich lub krajów partnerskich, w zależności od przypadku)	Saksońskie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Dr. Roger Mackeldey Kierownik Referatu 24 Programy UE współpracy transgranicznej i między regionalnej Departament Polityki Regionalnej, Rozwoju Obszarów Wiejskich i Innowacji	Roger.Mackeldey@smr.sachsen.de
Instytucja Audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej Ministerstwo Finansów (Rzeczpospolita Polska)	Dominik Zalewski, Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl

Instytucja Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Przedstawiciele Grupy Audytorów	Saksońskie Ministerstwo Finansów (SMF), Referat 51– Instytucja Audytowa Fundusze Strukturalne	Babette Weinrich	Babette.Weinrich@smf.sachsen.de
Podmiot, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Minister właściwy ds. Rozwoju Regionalnego Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Polski	Rafał Baliński Dyrektor Departamentu Współpracy Terytorialnej	Rafal.Balinski@mfipr.gov.pl

7.2. Procedura utworzenia Wspólnego Sekretariatu

Zgodnie z art. 46 ust. 2 rozporządzenia Interreg, Instytucja Zarządzająca w porozumieniu z partnerem programu – Instytucją Krajową utworzą Wspólny Sekretariat (WS).

W tym celu wykorzystana zostanie struktura z okresu wsparcia 2014-2020. Rola WS na okres 2021-2027 będzie powierzona WS utworzonemu na potrzeby programu w perspektywie 2014-2020. Jego kadra, pracująca w dwóch językach, została wybrana w otwartej procedurze konkursowej. Pracownicy dysponują wymaganym doświadczeniem we wdrażaniu programów Interreg oraz władają zarówno językiem polskim, jak i językiem niemieckim.

WS, z siedzibą we Wrocławiu, jest prawnie umiejscowiony w strukturach Centrum Projektów Europejskich – jednostki podległej ministrowi właściwemu do spraw rozwoju regionalnego RP. Zakres zadań WS zostanie określony w odrębnym porozumieniu kompetencyjnym, zawartym pomiędzy ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego a Centrum Projektów Europejskich.

Zgodnie z rozporządzeniem Interreg, WS wspiera Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący w wykonywaniu ich funkcji. Informuje potencjalnych beneficjentów o możliwościach otrzymania dofinansowania w ramach programu i wspiera beneficjentów w realizacji projektów. Ponadto do jego zadań należy m.in. organizacja procesu aplikacyjnego, ocena wniosków o dofinansowanie, monitoring programu oraz przeprowadzanie działań z zakresu informacji i promocji.

WS jest współfinansowany ze środków pomocy technicznej programu.

7.3. Podział odpowiedzialności pomiędzy uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz, w stosownych przypadkach, państwami trzecimi lub krajami partnerskimi oraz KTZ w przypadku korekt finansowych dokonywanych przez instytucję zarządzającą (IZ) lub Komisję

Nieprawidłowości zidentyfikowane w jednym państwie

W przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości w jednym Państwie Członkowskim, to Państwo Członkowskie przejmuje odpowiedzialność finansową.

Nieprawidłowości zidentyfikowane w więcej niż jednym państwie

W przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości w więcej niż jednym państwie, odpowiedzialność finansowa zostanie podzielona między Państwa Członkowskie, przy uwzględnieniu przyczyn powstania nieprawidłowości. Jeżeli nie będzie możliwe dokonanie, na podstawie wagi poszczególnych przyczyn, precyzyjnego podziału finansowej odpowiedzialności między Państwa Członkowskie, odpowiedzialność finansowa jest dzielona pomiędzy Państwa Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w danym okresie podlegającym audytowi/kontroli, np. w roku obrachunkowym.

Nieprawidłowości jako skutek wspólnych decyzji Państw Członkowskich

W przypadku wystąpienia nieprawidłowości, będących efektem wspólnych decyzji dotyczących Programu, podjętych przez oba Państwa Członkowskie, odpowiedzialność finansowa dzielona jest pomiędzy Państwa Członkowskie proporcjonalnie do EFRR wypłaconego beneficjentom w każdym Państwie Członkowskim w okresie podlegającym audytowi/kontroli.

Nieprawidłowości w skutek decyzji podjętych przez instytucje programowe

W przypadku nieprawidłowości wynikających z działań i decyzji podjętych przez IZ i/lub Wspólny Sekretariat (WS), odpowiedzialność ponoszona jest przez Państwo Członkowskie gdzie siedzibę ma IZ i/lub WS.

Pozostałe sytuacje

Za przyporządkowanie danego przypadku do jednej z wyżej wymienionych kategorii odpowiedzialna jest IZ i Instytucja Krajowa (IK).

W przypadkach nie opisanych powyżej, metodologia podziału odpowiedzialności będzie uzależniona od wspólnej decyzji IZ i IK.

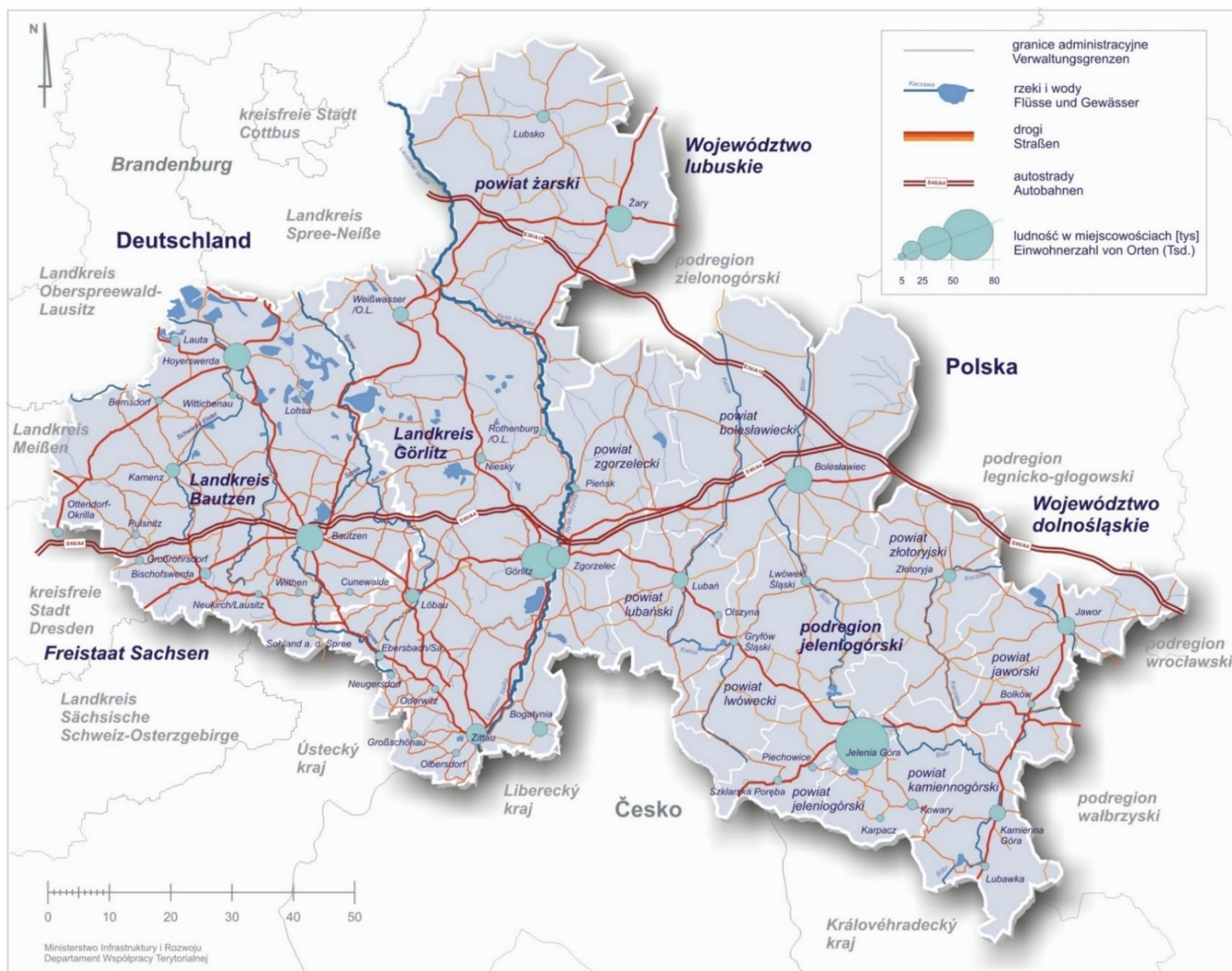
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 10

Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☒
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☒

Mapa 1: Obszar wsparcia Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Polska-Saksonia 2021-2027

Dokument jest zgodny z zasadami dostępności

Aneks 1

Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję
(art. 94 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania uproszczonych metod rozliczania kosztów na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 94 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Szacunkowy udział całkowitej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów, w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej formy kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
				Kod ⁽¹⁾	Opis	Kod ⁽²⁾	Opis			
⁽¹⁾ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika 1 do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów ⁽²⁾ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.										

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

Czy instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia poniższych kosztów uproszczonych?

Jeśli tak, proszę podać nazwę firmy zewnętrznej: tak/nie – nazwa firmy zewnętrznej

1.1 Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram wdrażania ⁽¹⁾	
1.2 Cel szczegółowy	
1.3 Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów ⁽²⁾	
1.4 Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	
1.5 Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	
1.6 Kwota w przeliczeniu na jednostkę pomiaru lub wartość procentowa (dla stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów	
1.7 Kategorie kosztów objęte stawkami jednostkowymi, kwotami ryczałtowymi lub stawkami ryczałtowymi	
1.8 Czy wymienione kategorie kosztów pokrywają wszystkie wydatki kwalifikowalne w ramach danej operacji? (Tak/Nie)	
1.9 Metoda korekty ⁽³⁾	
1.10 Weryfikacja osiągnięcia jednostek — należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki — należy opisać, co będzie sprawdzane w trakcie weryfikacji zarządczych i przez kogo — należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	
1.11 Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące ⁽⁴⁾ oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	

1.12 Łączna kwota (krajowa i unijna) oczekiwanej na tej podstawie refundacji od Komisji	
(¹) Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich ukończenia (zob. art. 63 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów). (²) W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 1.3–1.11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów. (³) W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik). (⁴) Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?	

C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane; miejsce przechowywania danych; daty graniczne; walidacja itd.):

--

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:

--

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję:

--

4. Należy wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

--

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz rozwiązań mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób zbierania i przechowywania:

--

Aneks 2

Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

Wzór formularza na potrzeby przekazywania danych do przeanalizowania przez Komisję
(art. 95 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w sprawie wspólnych przepisów)

Data złożenia propozycji	

Niniejszy aneks nie jest wymagany w przypadku stosowania kwot finansowania niepowiązanego z kosztami na poziomie Unii ustanowionych w akcie delegowanym, o którym mowa w art. 95 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kwota objęta finansowaniem niepowiązanym z kosztami	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić / rezultaty, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
				Kod ⁽¹⁾	Opis		Kod ⁽²⁾	Opis		
⁽¹⁾ Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA. ⁽²⁾ Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie										

B. Szczegółowe informacje w podziale na rodzaj operacji (należy wypełnić dla każdego rodzaju operacji)

1.1 Opis rodzaju operacji			
1.2 Cel szczegółowy			
1.3 Warunki, które należy spełnić lub rezultaty, które należy osiągnąć			
1.4 Termin przewidziany na spełnienie warunków lub osiągnięcie rezultatów			
1.5 Jednostka miary warunków, które należy spełnić / rezultatów, które należy osiągnąć, by uruchomić refundację przez Komisję			
1.6 Zakładane wyniki pośrednie (o ile mają zastosowanie) uruchamiające refundację kosztów przez Komisję wraz z harmonogramem refundacji	Wyniki pośrednie	Data	Wysokość stawki
1.7 Łączna kwota (w tym finansowanie unijne i krajowe)			
1.8 Metoda(-y) korekty			
1.9 Weryfikacja osiągnięcia rezultatu lub spełnienia warunku (oraz, w stosownych przypadkach, zakładanych wyników pośrednich) — należy wskazać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto rezultat lub spełniono warunek (oraz, w stosownych przypadkach, zakładane wyniki pośrednie) — należy opisać, w jaki sposób będą przeprowadzane weryfikacje zarządcze (w tym na miejscu) i przez kogo — należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów			
1.10 Wykorzystanie dotacji w formie finansowania niepowiązanego z kosztami / Czy dotacja udzielona beneficjentom przez państwo członkowskie ma formę finansowania niepowiązanego z kosztami? [T/N]			
1.11 Rozwiązania służące zapewnieniu ścieżki audytu Proszę wymienić instytucję lub instytucje odpowiedzialne za te rozwiązania.			

Aneks 3

Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym, wraz z harmonogramem

Program będzie wspierał projekty strategiczne dotyczące całego pogranicza polsko-niemieckiego na obszarze wsparcia każdego z trzech programów polsko-niemieckich oraz projekty strategiczne realizowane na obszarze wsparcia programu Polska – Saksonia.

W tym celu program będzie dążył do przyjęcia bardziej systematycznego podejścia do wspólnych wyzwań całego polsko-niemieckiego pogranicza oraz do poprawy widoczności polsko-niemieckiej współpracy transgranicznej.

Program będzie wspierał w latach 2023-2027 projekty strategiczne wspólne dla wszystkich trzech polsko-niemieckich programów, które będą wybierane w regularnych naborach. Projekty tego rodzaju są możliwe do realizacji w każdym priorytecie i w każdym celu specyficznym. Pomysły na wspólne projekty z udziałem partnerów z trzech programów polsko-niemieckich będą rozwijane we współpracy między programami.

Zostały zidentyfikowane trzy potencjalne obszary tematyczne dla projektów strategicznych wspólnych we wszystkich trzech programach:

- Cel specyficzny 2.4 – innowacyjne rozwiązania problemów wynikających ze zmian klimatycznych, dotyczących całego pogranicza,
- Cel specyficzny 4.6 – współpraca i sieciowanie organizacji oraz podmiotów turystycznych i związanych z kulturą, wraz z rozwojem wspólnych ofert i szlaków międzyregionalnych,
- Cel specyficzny 6 – opracowanie wspólnych strategii i analiz transgranicznego rozwoju, wraz z możliwościami usuwania przeszkód wynikających z istnienia granicy.